

Täysistunto

Torstai 5.12.2024 klo 16.03—19.17

Täysistunto alkoi klo 16.03. Täysistunto päättyi klo 19.17.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.03—17.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.59—19.17).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
elinkeinoministeri Wille Rydman
sisäministeri Mari Rantanen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle paikalla olevalle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys taiteesta ja kulttuurista (Eeva-Johanna Eloranta sd)

Suullinen kysymys SKT 218/2024 vp

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.04 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Ihmiset ovat tänään liikkeellä suomalaisen kulttuurin puolesta. Kansalaistorilla meille päättäjille luovutettiin juuri kulttuurin leikkauksia vastustava Sakset seis -adressi.

Näin itsenäisyyspäivän aattona on hyvän muistaa, että meistä suomalaisista tekee suomalaisia juuri oma kieli ja suomalainen kulttuuri, joka samalla luo hyvän elämän edellytyksiä kaikenikäisille. Kulttuuri luo iloa, yhteenkuuluvuutta, empatiaa, jopa henkistä kriisinkestävyyttä ja rakentaa tulevaisuutta. Kulttuuri on myös taloudellisen kasvun ruokkija.

Nyt kuitenkin hallituksen politiikan seurauksena kulttuurilaitoksia ja museota suljetaan, esittävän taiteen ryhmiä lakkautetaan, lippujen hinnat nousevat, kulttuurialan osaajia jää työttömäksi ja yhä harvempi suomalainen pääsee kokemaan kulttuuria vaikkapa paikallisessa teatterissa. Leikkaukset vaikuttavat suomalaiseen kulttuurikenttään vuosikymmeniksi eteenpäin.

Varapääministeri Purra on todennut, että kulttuuri on luksustuote. Pääministeri Orpo, oletteko te samaa mieltä? Onko kulttuuri teidän mielestänne luksustuote?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.06 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuri on äärettömän tärkeä osa meidän suomalaista yhteiskuntaa, ihmisten elämää. Se tuo sisältöä elämään, se on harrastus, se on tuhansille ja tuhansille ihmisille työpaikka, ja se on osa meidän kansallista identiteettiämme, se on vientiteollisuutta kaikissa uusissa muodoissaan.

Ja nyt kun tämä keskustelu käy kuumana, niin halusin heti sanoa näitä muutamia lukuja. Se on noin parikymmentä miljoonaa, mitä OKM:n kulttuuribudjetista leikataan, ja sinne jää 530 miljoonaa, [Oikealta: Oho!] noin 20 versus 530. Sen lisäksi kulttuuria tuetaan Suomessa kunnissa ja kaupungeissa. Lisäksi kulttuuri ei ole pelkkää tukea, vaan meillä on tuhansia toimijoita, jotka eivät saa tukea, vaan ne tekevät, harjoittavat kulttuuria yritystoimintana. Eli älkää antako näin yksipuolista kuvaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

16.07 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus, te kuitenkin leikkaatte kulttuurista yli 17 miljoonaa euroa. Nämä valtion mittakaavassa pienet säästöt ovat suhteessa aivan valtavia taiteen ja kulttuurin hyvin pienissä rahoissa, ja vaikutukset tuhoisia. [Oikealta: Kolme prosenttia!] Kulttuurileikkaukset tarkoittavat tuhansia menetettyjä työpaikkoja. Kulttuurin, kuten pääsylippujen ja kirjojen, arvonlisäveron nosto voimistaa tätä kurjistumista. Kulttuurileikkaukset heikentävät suomalaista kulttuuria, ja samalla heitetään hukkaan alalla oleva valtava kasvupotentiaali, sillä kulttuuri vahvistaa työllisyyttä ja tuo alueille elinvoimaa. Sitä kipeästi tarvitsemme. Jos onnistuisimme nosta-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

maan alan osuuden bkt:stä EU:n keskitasolle, olisi luotu arvonlisä taloudelle jopa kaksi ja puoli miljardia euroa. Tämä tarkoittaisi tuhansia uusia työpaikkoja ja miljoonien eurojen verotuottoja. SDP:n vaihtoehdossa kulttuurirahat on turvattu. Arvoisa pääministeri, oletteko te oikeasti miettineet, aiheuttaako tämä leikkaus kulttuurista enemmän haittaa kuin hyötyä taloudelle? [Puhemies koputtaa] Eikö olisi järkevämpää leikkauksien sijaan pyrkiä realisoimaan kulttuuri- ja luovien alojen valtava kasvupotentiaali ja samalla vaalia sitä suomalaista kulttuuria?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.08 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti ääneni kestää. Se on ollut hieman poissa tässä viime päivät. — Olen aivan samaa mieltä kysyjän kanssa siitä, että kulttuurilla on valtava potentiaali kasvaa. Tämän potentiaalin olemme tunnistaneet paitsi hallitusohjelmassamme nyt myös kulttuuripoliittisessa selonteossa, joka on annettu eduskunnalle käsiteltäväksi. Toivottavasti sitä saadaan käsiteltyä täällä laajasti eri valiokunnissa ja päästään mahdollisimman hyvään yhteiseen lopputulokseen, koska uskon, että tätä selontekoa ja sen käsittelyä on odotettu pitkään, ja tiedän, että sitä on toivottu myös kentältä laajasti.

Tämän selonteon yhteydessä olemme myös tekemässä hyvässä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa luovien alojen kasvustrategiaa, ja siellä haetaan niitä konkreettisia keinoja, joita voitaisiin toimeenpanna jo nyt tämän hallituskauden aikana. Kulttuuripoliittinen selonteko katsoo sinne pidemmälle tulevaisuuteen, enkä sitä sano, etteikö senkin toimeenpano jo alkaisi heti eduskuntakäsittelyn päätyttyä, mutta kasvutoimia teemme ja haemme, ja yhtenä tällaisena konkreettisena on jo kehysriihessä päätetty lahjoitusvähenyksen valmistelu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

16.10 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että kulttuurivisiolla on tärkeä merkitys, mutta samalla on muistettava, että siitä pohjasta on pidettävä kiinni, ja nyt valitettavasti suomalainen kulttuuritarjonta tulee merkittävästi köyhtymään. Aivan yhtä lailla näin itsenäisyyspäivän alla on hyvä puhua siitä, mitä kulttuuriperintö merkitsee meille suomalaisille. Jokaisella sukupolvella on oma tarkoituksensa, ja ennen kaikkea me voidaan omalla työllämme välittää sitä tärkeää kulttuuriperintöä myöskin tuleville sukupolville. Valitettavasti nyt pääministerinkin puheesta saimme kuulla, että te ette ymmärrä näiden leikkausten mittakaavaa. Se on lamaannuttavaa, [Ben Zyskowicz: Te ette ymmärrä!] se on lamaannuttavaa. Tosiaankin ensi vuodelle on tulossa 17 miljoonaa, mutta sitten vuodelle 26 odotetaan vieläkin suurempia leikkauksia.

Voitteko tässä kohtaa sanoa, että nämä leikkaukset olivat tässä? Sitä varmasti ihmiset tuolla Kansalaistorilla tällä hetkellä haluavat kuulla. Ja mikä on oikeastaan, ministeri Multala, se kriittinen raja teille, ministerille, jotta huolehditte tulevaisuudessa, että tässä maassa on edelleen hyvää ja monipuolista kulttuuritarjontaa? [Puhemies koputtaa] Alueellisesti tulemme merkittävästi kärsimään näiden leikkausten myötä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

16.11 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan kulttuuri on sitä tarinaa, mitä meille kerrotaan menneiltä sukupolvilta ja jota me kerromme tuleville sukupolville. Se kertoo siitä, mitä me olemme ihmisinä, ja auttaa käsittelemään myös vaikeita tunteita. Arvostan suuresti kulttuurintekijöitämme.

On totta, että näillä leikkauksilla on todellakin vaikutuksensa, mutta niin on myös meidän väestön kehityksellä, käytöksellämme. Meillä on Suomessa alueita, joilla väki vähenee ja vanhenee, ja toisaalta alueilta, joilla väki monipuolistuu, toisaalta kasvaa, ja eri alueet eriytyvät. Tämä haastaa meitä miettimään myös kulttuurin rahoituksen rakenteita. Toivon, että tähänkin on nyt valmiutta. Toisaalta myös tämä, että valtion rahoitus pienee, meitä siihen myös työntää.

Toivon, että tässä on nyt paikka meidän kaikkien keskustella siitä, miten voisimme nähdä kukoistavaa kulttuuritoimintaa ympäri Suomen saavutettavasti jatkossakin. Yhtenä valintana, jonka olen jo tehnyt, kun näitä leikkauspäätöksiä, jotka ovat todella valitettavia, kohdennetaan, on se, että silloin, kun toimijat tekevät kiertuetoimintaa eli huolehtivat kulttuurin saavutettavuudesta laajemminkin, [Puhemies koputtaa] siitä palkitaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.12 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin itsenäisyyspäivän alla on hyvä muistaa, että suomalaisuutta ei ole olemassa ilman kulttuuria ja taidetta. Suomalaisten suuret kertomukset ovat kirjojen kansien välissä, ne ovat teattereiden ja orkestereiden lavoilla, elokuvateattereissa, kuvataiteessa, muotoilussa. Kulttuuri luo hyvinvointia ja yhteenkuuluvuutta sekä rakentaa lapsille ja nuorille tulevaisuutta. Nyt hallitus on kuitenkin päättänyt leikata massiivisesti myös kulttuurin toimijoilta. Leikkaukset vievät pohjaa tältä tuoreelta kulttuuripoliittiselta selonteolta. Onko kulttuurikentän toimintaedellytysten tuhoaminen kestävää kulttuuripolitiikkaa? Tänäkin kulttuuriala ja kulttuurin ystävät ovat osoittaneet mieltä tuolla räntäsateessa — kävin siellä itekin — ja teema on ollut ”sakset seis”. Nyt olisi hallituksen aika laittaa sakset seis. Arvoisa ministeri, voitteko luvata, että kuulette kulttuurialan hätää? Korjaattehan kevään kehysriihessä kulttuurin ja taiteen rahoituksen? [Ben Zyskowitz: Onko kolme prosenttia massiivinen leikkaus?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.13 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koen, että minulla on ollut jatkuvasti hyvä yhteistyö kulttuurialan kanssa. Olen kuunnellut ja kuullut heitä paljon, ja sen vuoksi olen erittäin helpottunutkin siitä, että vaikka näytti välillä hieman hankalammaltakin, niin kuitenkin saimme hieman kohtuullistettua niitä leikkauksia. Silti olen sitä mieltä, että valtion rahoitus on vahvaa, kuten pääministeri tässä puheenvuorossaan kertoi, 530 miljoonaa pelkästään opetus- ja kulttuuriministeriössä jatkossa, ensi vuonna siis, 2025 kulttuuribudjetissa. Valitettavasti en voi tässä luvata siitä seuraavien vuosien osalta mitään monestakaan syystä. Yksi syy on se, että ministerin tehtäväni, nämä ministerin tehtävät, tulevat päätökseen tammikuussa, ja toisekseen sen osalta, että puoliväliriihen päätökset ovat kaikki vielä tekemättä. On kuitenkin totta, että valtiontalouden tilanne on äärimmäisen vakava. Yhdeksän miljardin euron sopeutustoimet tämän hallituskauden aikana eivät riitä kuin vakauttamaan velkaantumistason, ja kaikki ym-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

märtävät sen, että nämä päätökset vaativat myös vaikeita päätöksiä. [Puhemies koputtaa] Valitettavasti niistä osa osuu myös kulttuuriin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

16.15 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikuntakulttuurista:

Hallitusohjelman tavoitteet väestön liikunta-aktiivisuuden lisäämisestä ja hyvinvoinnin parantamisesta ovat ristiriidassa budjetin leikkausten kanssa. Liikuntapaikkarakentamisen avustuksia leikataan lähes kymmenellä miljoonalla eurolla, mikä vaarantaa jo nyt huonokuntoisten liikuntapaikkojen peruskorjaushankkeet ja lisää korjausvelkaa tuleville vuosille. Samalla seuratoiminnan tuki, joka mahdollistaa lasten ja nuorten matalan kynnyksen liikuntaharrastukset, vähenee merkittävästi. Nämä päätökset iskevät erityisesti pieniin kuntiin ja vähävaraisten perheiden mahdollisuuksiin liikkua.

Liikkumisen puute maksaa yhteiskunnalle yli kolme miljardia euroa vuodessa terveydenhuollon, syrjäytymisen ja tuottavuuskustannusten kautta. Silti näemme rahoitusleikkauksia, jotka eivät ainoastaan vaaranna liikunta-alan kehitystä vaan myös heikentävät julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Leikkaukset ja samaan aikaan toteutettavat arvonlisäveron korotukset nostavat harrastamisen hintaa ja vaikeuttavat kansalaisten liikkumista entisestään.

Sitten leikkausten lisäksi näyttää siltä, että siellä Olympiakomitean ja opetus- ja kulttuuriministeriön sukset ovat ristissä, eli mikä se tilanne siellä on? Miksei yhteistyö toimi?

Kysyn vielä: miten hallitus turvaa lasten ja nuorten liikuntaharrastusten saavutettavuuden, [Puhemies koputtaa] kun harrastamisen kustannukset nousevat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist.

16.16 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. — Ihan niin kuin kulttuuriministeri tässä sanoi, meillä on valtava operaatio saada Suomen talous kuntoon. Se on iso ja se on haastava, ja valitettavasti se tarkoittaa myös, että joudumme leikkaamaan kaikista aloista, myös nuorisotalasta ja myös liikunta-alasta. Nyt teimme sen päätöksen, että leikataan tästä liikuntapaikkarakentamisesta ja että säästämme tällä hetkellä liikuntajärjestöt näiltä, sen takia että ne voivat rauhassa itse miettiä ja sopeuttaa omaa toimintaansa ja tehdä omia päätöksiään sen sijaan, että me pakottaisimme heidät.

Totta kai on näin, että liikuntapaikkarakentamiseen tarvitaan myös valtion tuki tulevaisuudessakin, mutta täytyy myös muistaa, että jos esimerkiksi joku iso hanke maksaa 30 miljoonaa ja valtio tukee miljoonalla eurolla, niin miten iso se vaikuttavuus on näihin hankkeisiin. Meidän on myös tosi tärkeää nyt miettiä ja arvioida, [Puhemies koputtaa] millaisia vaikutuksia meillä on, kun maksetaan näitä tukia tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

16.17 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minulla on useampi kysymys aiheesta.

Pääministeri, te olette sanonut, että sitä verotetaan enemmän, mitä halutaan vähemmän, ja sitä verotetaan vähemmän, mitä halutaan enemmän. Miksi hallitus sitten verottaa kult-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

tuuri- ja taidepalveluita ja kirjoja enemmän? Haluatteko te kulttuuria vähemmän? Samaan aikaan hallitus alentaa oluen verotusta. Haluaako hallitus siis oluen juontia enemmän?

Toinen kysymys: Museoviraston leikkaukset saatiin osin peruttua, ja olimme siitä todella kiitollisia ja siitä myös hallituksessa riemuuttiin, kunnes kuulimme, että tämä raha, miljoona euroa, lähtee vapaan kentän taiteilijoilta, suoraan taiteilijoiden pussista. Samaan aikaan maakuntien teattereilta, orkestereilta — erityisesti itäisen Suomen teattereilta — viedään todella rajusti. Taidenäyttelyitä ja festivaaleja ei kohta ole. Joistain maakunnista voi loppua kulttuurielämä kokonaan. Onko se hallituksen tarkoitus, [Puhemies koputtaa] että viedään kulttuuriala Suomesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.19 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt taisi tulla hieman monellekin vastuualueille kysymyksiä, mutta vastaan noin yleisesti tästä veropolitiikasta. Valitettavasti myös veroja olemme joutuneet korottamaan, ja osa niistä osuu myös näihin alennettuihin arvonlisäverokantoihin, joista kuitenkin täytyy sanoa, että se hyvä puoli siinä on, että edelleen nämä kulttuuripalvelutkin jäävät alennettuun arvonlisäverokantaan.

Mitä tulee sitten tähän, millä tavalla rahoitettiin tämä Museoviraston yt-neuvotteluista johtuvien säästöjen vaikutusten kompensointi, eli se noin miljoona euroa, joka sinne tuli, jotta voidaan turvata meidän museoiden aukiolo ja myöskin se, että sieltä lippuja tulee, niin se ei suinkaan mennyt vapaan kentän toimijoiden rahoituksesta vaan siltä momentilta, jolta esimerkiksi rakentamista rahoitetaan. Kulttuurirakentamiseen osoitetut määrärahat ovat olleet viime vuosina muutoinkin hyvin pieniä, ja aina jos jotain suurempaa on haluttu tehdä, kuten vaikkapa Arkkitehtuuri- ja designmuseon pääomittaminen, siihen on haettu erillirahoitus. [Puhemies koputtaa] Näin toimittiin myös tänä vuonna.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä vastauspuheenvuoro, pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.20 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä tätä veropolitiikkaa yleisesti alussa kysyttiin, niin tosiaan tämä periaate, mihin veropolitiikalla pyritään: jos jotain halutaan enemmän, niin verotetaan vähemmän. Ja kyllä se on työtä ja yrittämistä — työtä ja yrittämistä. Siksi hallituksen veropolitiikassa yrittämisen verotusta ei kiristetä. Sen sijaan ansiotulojen verotusta, pieni- ja keskituloisia painottaen, lasketaan, jotta ihmiset ottaisivat työtä vastaan, jotta yritykset pärjäävät. Tämä on hyvää veropolitiikkaa, mitä hallitus tekee.

Sen sijaan me ollaan kautta linjan, niin kuin on pitkään tehty, Suomessa siirretty painopistettä haittojen — ympäristöverojen, kulutusverojen — suuntaan, ja tämä linja myöskin pitää. Minusta tämä on oikein fiksua politiikkaa, ja sitä kannattaa jatkaa. [Timo Harakan välihuuto] Mutta on aivan selvä, että jostain niitä veroja pitää kerätä — eikö niin? — ja silloin me valitsimme tämän arvonlisäveron korottamisen, koska se leviää kaikkein laajimmin ja haittaa vähiten sitä, mitä halutaan enemmän, eli sitä työntekoa ja yrittämistä. Olen ymmärtänyt, että se alvin korotus keskustan vaihtoehdostakin löytyy. [Pia Viitanen: Puhutaan alennetuista kannoista!]

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen, olkaa hyvä.

16.21 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin leikkausten lisäksi kulttuuri- ja liikuntapalveluiden arvonlisäveron korottaminen pahentaa entisestään kulttuuripalvelujen tilannetta. Taide ja kulttuuri ovat sekä taloudellisen kasvun moottori että keskeinen tekijä sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin vahvistamisessa. Hallituksen kulttuurialaan kohdistamalla 17 miljoonan euron leikkauksilla on tuhoisat seuraukset. SDP:n vaihtoehdossa kulttuurin rahoitus on turvattu. [Sanna Antikaisen välihuuto] Esimerkiksi kotikaupungissani, kulttuurikaupunkinakin tunnetussa Savonlinnassa, teatteri ja orkesteri kärsivät vahvasti näistä hallituksen leikkauksista, ja ympäri Suomen monet kulttuurialan toimijat ovat huolestuneita alan tulevaisuudesta. Ministeri Multala, miten hallitus varmistaa, ettei näillä leikkauksilla saada pysyvää vahinkoa aikaiseksi ja että ne eivät kohdistu alueellisesti liikaa johonkin tiettyyn alueeseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.22 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä kysymys kysyjältä, ja tässä sitä aiemmassa vastauksessani osittain avasin. Yksi tapa, jolla olen pyrkinyt näitä kulttuurileikkauksia kohdentamaan — niitä nyt siis todella on sinne se noin 17 ja puoli miljoonaa, josta noin vähän päälle kymmenen miljoonaa osuu nimenomaan valtionosuustoimijoille, joita myös siis nämä teatterit erityisesti ovat — on se, että siellä on yhtenä kriteerinä painotettu nimenomaisesti sitä, että euromääräisesti nämä leikkaukset eivät yhdellekään toimijalle olisi kohtuuttomia, sillä ne tulivat kuitenkin tietoon aika nopealla aikataululla. Toinen asia oli kiertuetoiminta, ja toinen sitten saavutettavuus. Eli me ollaan pyritty huolehtimaan siitä, että ympäri Suomen jatkossakaan yksikään toimija ei joutuisi sellaiseen tilanteeseen, että ikään kuin alueella uhattaisiin sitä toimintaa, ja sen vuoksi tätä on pyritty hyvin niin virkavalmistelun puolella kuin sitten poliittisessa päätöksenteossa huomioimaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.23 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Te, pääministeri Orpo, luonnehditte kulttuurileikkauksia tavalla, josta saattoi saada sellaisen vaikutelman, että pidätte niitä kohtuullisina. Kuitenkin kun kustannukset nousevat, niin rahoituksen pitäisi kasvaa, jotta voitaisiin pitää kulttuurin tuotanto edes nykyisellä tasolla, ja nyt te siitä leikkaatte. Samaan aikaan te korotatte arvonlisäveroa, mikä vaikeuttaa kulttuurialan tilannetta merkittävästi. Eduskuntaryhmät yhteisymmärryksessä päättivät Yleen kohdistuvista säästöistä, ja myös se iskee kotimaiseen kulttuurituotantoon.

Ennen kaikkea te ette maininnut mitään siitä, että te olette suunnittelemassa isoja leikkauksia kulttuuriin myös tulevina vuosina näitten ensi vuodelle kaavailtujen leikkausten päälle. Suomalaista kulttuuria ei puolusta kukaan muu kuin me suomalaiset itse. Jos te aiotte jatkaa myös tulevina vuosina tällä leikkauslinjalla, miten te näette, että suomalainen kulttuurikenttä saadaan turvattua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

16.24 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua väheksyä yhdenkään leikkauksen negatiivisia vaikutuksia, se nyt on ihan selvä, mutta jos yhdeksän miljardia pitää sopeuttaa, jotta me saadaan meidän taloutta pelastettua, niin silloin se vain vaatii leikkauksia laajasti, ja se koskee myös kulttuuria. Halusin vain sanoa sen, että pitää suhteuttaa asioita. Jos noin 20 miljoonaa leikataan OKM:n kulttuuribudjetista, sinne jää 530 miljoonaa. Sen lisäksi meillä on kuntien ja kaupunkien tukea, ja sen lisäksi monet tekevät tätä ammatikseen liiketoimintapohjalta, ja tulee asiakasmaksu- ja lipputulaja. Varmasti nämä osuvat — jonnekin se säästö aina osuu — enkä yhtään väheksy sitä, mutta meidän täytyy katsoa, mitkä meidän resurssit ovat, ja ne julkiset resurssit ovat edelleen suuria.

Meidän täytyy katsoa, mitä uusia asioita me voidaan tehdä, kuten esimerkiksi tämä lahjoitusten verovähennysoikeus, ja miten me voidaan tukea yrittäjiä, jotka toimivat kulttuurin parissa, kuten av-kannustin, josta hallitus on pitänyt huolta ja jolla tuetaan esimerkiksi kotimaista elokuvatuotantoa, joka tekee valtavaa nousua tällä hetkellä. [Puhemies koputtaa] Me tehdään kulttuuripoliittista selontekoa, jossa katsotaan yhdessä, miten me voidaan suomalaista, hienoa kulttuurikenttää tukea. Kaikkea tätä tehdään. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

16.26 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä autoritääriset johtajat tekevät ensimmäisenä päästessään valtaan? [Sanna Antikainen: Älkää jaksako! — Välihuutoja oikealta] Leikkaavat taiteelta ja kulttuurilta, koska ne ovat demokraattisen yhteiskunnan perusta. Pidän surullisena ja pidän erittäin huolestuttavana sitä, että Suomen hallitus toimii juuri siten, miten autoritäärisissä maissa toimitaan. Leikkaamalla taiteelta ja kulttuurilta leikataan samalla yhteiskuntakritiikistä, moniäänisyydestä ja demokratiasta. Ja tämä on fakta, ei se muutu tästä mihinkään. [Oikealta: Tämä on salaliittoteoria!]

Arvoisa puhemies! Näitä leikkauksia on perusteltu sillä, että kaikesta leikataan. Tämä on huono peruste, koska nämä leikkaukset, joita kulttuurikentällä tehdään, ovat valtion budjetissa pieniä, mutta ne ovat todella suuria siellä kulttuurikentällä. Ne ovat merkittäviä myös siksi, että ne vähentävät tämän meidän yhteiskuntakritiikkimme ja sen moniäänisen yhteiskunnallisen demokraattisen keskustelun perustaa. Kulttuuriministeri Multala, [Puhemies koputtaa] ymmärrätkö te, miten suurta haittaa näillä leikkauksilla tehdään [Puhemies koputtaa] sinne kulttuurikentälle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän vastauspuheenvuoron pääministeri Orpolle. — Olkaa hyvä.

16.27 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä nyt oli aika paksua: [Välihuutoja] siis autoritäärinen hallitus, autoritääristä johtamista. Mistä te näitä tekstejä haatte? Ei tässä puhuta Suomesta — ei tässä puhuta Suomesta, demokraattisesta Suomesta, jossa parlamentarismi toimii, jossa kulttuurikenttä kukoistaa, jota tuetaan. Tässä salissa ei ole yhtään puoluetta, joka ei arvostaisi suomalaista kulttuuria. Täällä hallituksessa ei ole yhtään puoluetta, joka haluaisi jollain tavalla hiljentää kritiikin. [Veronika Honkasalo: No miksi leikkaatte?] 20 miljoonaa versus 530 miljoonaa — kuntien tuet, valtion tuet — niin että onhan aivan kohtuutonta sanoa, että me olemme täällä sulkemassa kulttuurin suut. Ei, Suomessa saa pitää ääntä, saa kertoa oman mielipiteensä, niin

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

kuin kulttuuriväki jo tekee tänään. Arvostan sitä todella paljon, mutta en tällaista puhetta. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.28 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy myöntää, että melkoista kuvaa täällä tohtorikoulutettu kulttuurialan ihminen Suomesta maalaa, että aivan kohtuutonta tuo tuollainen on. Kyllä se niinkin on, että olkoon minkälainen hallituspohja tahansa, niin yksi asia tuntuu säilyvän: ne ovat nuo mielenosoitukset tuolla kulttuurialan puolesta tai kulttuurialan kohtelusta. Vuonna 21 tuossa eduskunnan edessä mitta tuli täyteen. Mielenosoitus, missä muun muassa edustaja Lohikoskikin lupaili aikamoisia asioita, joita jäi toteuttamatta — ikävä kyllä. Ei kai tästä kukaan pääse puhtain paperein. Kyllä tässä pitäisi kaikkien meidän miettiä sitä, mitä voisimme tehdä sen eteen, että kulttuurialan asemaa ihan oikeasti vahvistettaisiin ja niitä potentiaaleja pystyttäisiin oikeasti sieltä sitten ulosmittaamaan. Nyt on kuitenkin yhdeksän miljardin kokonaisuus, missä puhutaan 17 miljoonasta, että kyllä näitä pitää myöskin osata laittaa mittasuhteeseen. [Eduskunnasta: Kysymys! — Puhemies koputtaa] Kysyisinkin hallitukselta, millä tavalla tämä hallitus voisi näyttää sitä esikuvaa, että kulttuurin asemaa todellakin voitaisiin vahvistaa konkreettisesti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, nyt minuutti on käytetty. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.30 **Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä oli jonkun verran meteliä — kysyitte ilmeisesti kulttuurialan vahvistamisesta ja siitä, mitä voitaisiin tehdä? Kiitos hyvästä kysymyksestä.

Me teimme jo kulttuuripoliittisen selonteon, joka tehtiin laajassa yhteistyössä kentän kanssa. Järjestimme tilaisuuksia ympäri Suomen, ja uskoisin, että siinä kuuluu nyt vahvasti myös se kentän ääni ja toive, ja se katsoo pitkälle tulevaisuuteen, jopa 2040-luvulle. Siellä tunnistetaan laajasti koko meidän kulttuurikenttä, niin ne yksityisyrittäjät, työllistävät yritykset kuin sitten freelancerit, yksittäiset taiteilijat, kaikenlaiset, myös vapaaehtoistojat.

Me olemme jo konkreettisesti päättäneet lahjoitusvähennyksestä, jonka valmistelu lähtee käyntiin ensi vuonna, ja tämä tulee käyttöön jo 2026. Teemme yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa kasvustrategiaa. Tämän lisäksi sen puitteissa tietysti haemme lisää näitä konkreettisia toimia ja voisimme jatkaa myös niitä, joita nyt tehdään, näitä kasvusopimuksia esimerkiksi. Av-kannustin on mainittu, siihen myös parlamentaariselta työryhmältä tuli selkänöjä jatkaa sitä, kiitos siitä, ja näin toivottavasti voimme tehdä. [Puhemies koputtaa] Paljon konkreettista tapahtuu. — Minuuttiin ei mahtunut enempää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.31 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen viulistin tytär. [Perussuomalaisten ryhmästä: Lähes viulisti siis itekin!] Minun isäni soitti viulua yli 40 vuotta Oulun kaupunginorkesterissa, ja se on ollut kovaa työtä, jota tässä maassa on osattu arvostaa. Kulttuuripolitiikalla on luotu tähän maahan museoita, orkestereita, teat-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

tereita, festivaaleja, kirjastoja, joiden palveluista myös monet pienituloiset ihmiset ovat päässeet nauttimaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kaikki meni!]

Pääministeri Orpo, nyt sanoissanne ja teoissanne on ristiriita. Te puhutte kauniisti kulttuurin ja taiteen tekijöiden merkityksestä, mutta tosiasiassa nämä leikkaukset uhkaavat monen kulttuuritoimijan tulevaisuutta ja monen tapahtuman tulevaisuutta. Kansalaiset tämän tunnistavat ja sanovat ”Sakset seis” tänään päättäjille luovutetussa suuressa kulttuuriradressissa. SDP:n vaihtoehtobudjetissa sen sijaan nämä rahat turvataan. Me olemme onnistuneet tekemään sen erilaisilla arvovalinnoilla, ja arvovalinnoista politiikassa on kysymys.

Pääministeri, huomenna vietämme itsenäisyyspäivää. Mitä me puolustamme, ellemme suomalaista kulttuuria? Meillä on oltava jotain, jonka puolesta me olemme valmiita toimimaan. [Puhemies koputtaa] Pääministeri Orpo, mitä olisi elämä ilman kulttuuria? [Ben Zyskiewicz: Ja sekö nyt katoaa näillä leikkauksilla?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.32 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin huoli pois, kulttuuri ei Suomesta [Hälinää — Puhemies koputtaa] ole loppumassa mihinkään. Kulttuuri on, niin kuin sanoin heti ekassa puheenvuorossa, aivan oleellinen osa suomalaista kansallisperinnettä, tätä päivää, tulevaisuutta, se on osa meidän identiteettiä. Ne kymmenentuhannet ihmiset, jotka tekevät kulttuuria, ne sadattuhannet, tai miljoonissa puhutaan, jotka käyttävät kulttuuria eri muodoissaan — se on suomalaisuutta. Me vaalimme yhdessä tätä kulttuuria, sen tekemistä, sen kuluttamismahdollisuuksia rakennetaan joka puolella Suomea, rakennetaan vielä ensi vuonnakin, vaikka leikkaisimme nyt sen noin 20 miljoonaa. Se on ikävää, mutta ei kulttuuri lopu siihen. Ei kulttuuri lopu. Kulttuuria tuetaan Suomessa yli puolella miljardilla eurolla valtion toimesta [Puhemies koputtaa] ja suurilla summilla myös kuntien ja kaupunkien toimesta, niin että alkää antako tällaista kuvaa. Kyllä, leikkaaminen on ikävää, ja meidän pitää tehdä yhdessä kaikkemme, että siellä, mihin nämä leikkaukset osuvat, me löydetään ratkaisuja, joilla me voidaan tukea niitä kulttuurin tekijöitä. Haetaan yhdessä niitä ratkaisuja, eikä nyt maalata sellaista kuvaa, että Suomesta loppuu kulttuuri [Puhemies koputtaa] 1.1.25.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

16.34 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä vuonna vietetään Tuntemattoman sotilaan juhluvuotta, ja kyllä pääministerin ylimielisestä puheenvuorosta tulee mieleen eräskin vääpeli Mäkilä, [Välihuutoja oikealta — Puhemies koputtaa] joka ei suostunut jakamaan suolasilakoita nälkäisille sotilaille. Te olette nyt tieteellisesti todistanut noille mielenosoittajille, että ei teillä voi olla nälkä. Ja varmaankin heidän pitäisi vastata kuten Hietanen, että ”kyl mää täl pärjä puol vuot”.

Mutta vakavasti puhuen tilanne on nyt se, että kaikkein hulluinta on se, että se 17 miljoonaa euroa on tästä tavoittelemastanne yhdeksästä miljardista 0,2 prosenttia. Se tarkoittaa siis sitä, että te olisitte aivan hyvin pärjänneet ilman tätä ilkeyttä, ilman tätä täyttä identiteettipoliittista keskisormennäyttöä suomalaiselle kulttuurille, [Hälinää — Puhemies koputtaa] jota huomenna juhlimme, niin kauan kuin sitä on. Ja pääministeri, kyllä teidän tu-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

lisi nyt osoittaa suomalaisen kulttuurin tekijöille vähän kauniimpaa kiitollisuutta [Puhemies koputtaa] kuin mitä juuri äsken teitte. Eikö niin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.35 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis minä ja hallitus, me arvostamme suomalaisia kulttuurintekijöitä, [Vasemmalta: Leikkaamalla!] ja on myöskin niin, että minä luulen, että kulttuurintekijät viime kädessä ymmärtävät paremmin kuin jotkut sen, että jos tämä meidän julkinen talous päästetään kuralle, niin sen jälkeen ei ainakaan tueta kulttuuria. Se vain on niin, kyllä ihmiset tämän ymmärtävät. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] Ja oli hyvä, että sanoitte sen prosentin kymmenyksen: se kuvaa sitä, minkä kokoinen leikkaus on kokonaisuudessa. Me olemme tehneet nimenomaan sen valinnan, että lukuun ottamatta esimerkiksi peruskoulua tai puolustusta tai Ukrainan tukemista me yritämme leikata laajasti eri puolilta. Se on meidän valintamme, että me leikkaamme mahdollisimman laajasti, jotta yhteen paikkaan ei osu niin paljon. Mutta teette tekin arvovalintoja. Ette te peruneet esimerkiksi sosiaaliturvaleikkauksia. [Oikealta: Ohhoh!] Se oli teidän arvovalintanne. Te lisäsitte rahaa jonnekin muualle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Somaleille!] Tämä teidän politiikkanne on täysin epäloogista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Alametsä, olkaa hyvä.

16.36 Alviina Alametsä vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Orpo, en usko, että te tai me ketkään muutkaan selvisimme vaikkapa korona-ajasta ilman televisio-ohjelmia, elokuvia, kirjoja. En usko, että meistä kukaan ei ikävöinyt konsertteja, kulttuuria, yhdessäoloa. Nyt kun ne ajat ovat takana, me olemme kaikki saaneet hyvin paljon elämän synkkiin hetkiin tukea kulttuurilta. Tuemme me nyt kulttuuria vai leikkaamme me? Se on arvovalinta, kyse on arvostuksesta.

Pääministeri Orpo, te sanoitte, että te haluatte lisätä työtä ja yrittäjyyttä. Kulttuuri on työtä ja yrittäjyyttä. Nimenomaan kulttuuriala on täynnä pienyrittäjiä. Heiltä te nyt leikkaatte. Kyse ei ole vain siitä, haluammeko leikata, vaan myös siitä, voimmeko lisätä. Kulttuuriala toivoo, että kulttuuribudjetti olisi prosentin valtion menoista. Se ei ole ollenkaan kohtuutonta. Kysynkin teiltä, pääministeri Orpo: Ettekö te usko, että kulttuuri tuo tähän maahan työtä ja yrittäjyyttä ja kasvua? Ettekö te arvosta sitä panosta, jota kulttuuriala antaa? [Puhemies koputtaa] Ja ettekö hahmota, että he tuolla osoittavat mieltä ja eivät nimenomaan [Puhemies koputtaa] ymmärrä tätä arvostuksen puutetta? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.38 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä nimenomaan arvostan. Arvostan kulttuurintekijöitä, arvostan kaikkia niitä, jotka yrittävät ja hankkivat elantoaan tai työllistävät muita yrittämällä kulttuurin parissa. Se on aivan ehdoton asia, että näin on. Hallituksen ohjelmassa tätäkin tuetaan, nimenomaan sitä, että meillä syntyisi yhä enemmän markkinaehtoisia ja yrittäjäpohjaista kulttuurintekoa. Se on hallituksen strategiassa. Sen lisäksi meillä on sitten olemassa valtiontukijärjestelmä, jossa tuetaan siellä, missä se markkinaehtoisesti ei ole mahdollista. Tämä on minusta aivan päivän selvää.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Mutta mitä tulee vielä näihin päätöksiin, niin tosiaan samalla tavalla voisi sanoa, että kulttuuriväkihän oli suorastaan raivoissaan viime kaudella, kun Marinin hallitus rajoitti kulttuuritoimintaa. Emme siitä ihan hirveää meteliä tehneet tai väittäneet, että te olette kulttuurivihamielisiä. [Välihuutoja vasemmalta — Antti Kurvinen: Tuo ei pidä paikkaansa! — Puhemies koputtaa] Nyt me joudutaan kyllä tekemään leikkauksia, mutta edelleenkin me voidaan kaikki nauttia suomalaisesta kulttuurista. Voidaan nauttia suomalaisesta kulttuurista. Itse olen esimerkiksi [Puhemies koputtaa] käynyt ihan viimeisten viikkojen aikana konsertissa tai katsomassa lasten ja nuorten balettiesitystä. [Puhemies koputtaa] Kannattaa mennä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Pyytäisin kaikkia edustajia välttämään ylenpalttista mölinää silloin kun joko edustajalla tai ministerillä on puheenvuoro. Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari, olkaa hyvä.

16.39 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on männävuosina käyty paljon keskustelua siitä, voidaanko edes määritellä, mikä on ”suomalainen”, nimenomaan vasemmistopuolueiden kohdalla, ja jos se on ollut vaikea määritellä, niin ihmettelen, miten te pystytte niin selkeästi määrittelemään suomalaisen kulttuurin. Perussuomalaisille on aina ollut selvää, mikä on suomalaisuus ja suomalainen kulttuuri, ja olemme hyvin surullisia siitä, että me ollaan menty siihen, että kristillisestä kulttuurista saa jo joku jopa korvauksia, jos altistuu suomalaiselle kristilliselle perinteelle. Toivottavasti me nyt saamme uuden suunnan ja rupeamme arvostamaan enemmän suomalaista kulttuuria.

Missään nimessä tämä hallitus ei unohda kulttuuria. Me edelleen arvostamme sitä, me tuemme sitä ja se, että me joudumme siitäkin leikkaamaan, on arvovalinta siinä mielessä, että haluamme pitää valtion kassan kunnossa. Me haluamme säilyttää taloudellisen itsenäisyytemme.

Mutta nyt kysyisin ministeri Multalta, voisitko vähän enemmän avata tätä lahjoitusten vähennyskelpoisuutta, kun se on todella hieno asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.40 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, erittäin hyvä kysymys. On totta, että nyt kun opetus- ja kulttuuriministeriön puolelle tehdään niitä leikkauksia, niin on samaan aikaan tärkeää pohtia, miten voimme laajentaa kulttuurin rahoitusta niin yksityisten lahjoitusten kautta kuin sitten myös siten, että pidämme ihmisten ostovoimasta kiinni esimerkiksi kohdentamalla pieni- ja keskituloisille verovähennyksiä. Tämän lahjoitusvähennyksen yksityiskohdat ovat vielä auki, mutta tavoitteena on, että se valtiovarainministeriössä ensi vuoden aikana valmistellaan niin, että kun tähän asti lahjoituksista on voinut verotuksessa vähentää vain korkeakouluille tehtäviä lahjoituksia, jatkossa tätä lahjoitusvähennystä nyt laajennettaisiin niin kulttuuritoimijoille kuin myös sitten liikuntaan ja urheiluun tehtäviin lahjoituksiin ja joihinkin määriteltuihin lasten ja nuorten toimintoihin. Mutta yksityiskohdat täsmentyvät sitten valmistelun edetessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

16.41 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa pääministeri, minä yritän nyt havainnollistaa teille, miksi kulttuurista ei kannata leikata: Jos mietitään, että valtiontalous olisi rantapallon kokoinen, niin kulttuuri siitä olisi pingispallo, ja vaikka koko pingispallo otettaisiin pois, niin tämä rantapallo ei siitä pelastuisi, vaan päinvastoin ilmat lähtisivät, ja arvoisa pääministeri, juuri nyt te olette niitä ilmoja vetämässä pois näillä rajuilla leikkauksilla ja veronkorotuksilla. Niillä tehdään tuhoisaa jälkeä. Pääsylippujen hinnat nousevat, alalla pelätään konkursseja, esittävän taiteen ryhmiä lakkaa, teattereita suljetaan, ja, pääministeri, työpaikkoja menee — työpaikkoja menee, niitä työpaikkoja ei tule.

Uudistan nyt tämän kysymyksen, mikä teille jo aikaisemmin täällä esitettiin: Olisiko sittenkin niin, että kulttuurista leikkaamisella on enemmän haittoja kuin hyötyä valtiontaloudelle? Se aiheuttaa konkursseja, ja se aiheuttaa paljon työpaikkojen menetyksiä. Olisiko siitä sittenkin enemmän haittaa kuin hyötyä valtiontaloudelle? [Ben Zyskowicz: Tehän olette vastustanut kaikkia leikkauksia, edustaja Viitanen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.43 **Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että kulttuuriin todella niitä leikkauksia kohdennetaan, niin kuin tässä on todettu. On kuitenkin hyvä huomata todella se, että vain opetus- ja kulttuuriministeriön puolelle jää se noin 530 miljoonaa. Sen lisäksi, kun lasketaan koko se kokonaisuus, millä tuetaan esimerkiksi tätä elinkeinotoimintaa, niin se valtion kokonaistuki kulttuurille on vähintäänkin yli miljardin ja jopa enemmän. En nyt tarkkoihin lukuihin mene, mutta siellä kulttuuripoliittisessa selonteossa nämäkin kaikki luvut on nyt ensimmäistä kertaa avattu. Jos me ajattelemme, miten me haluamme luoda sitä kasvua ja esimerkiksi välttää konkursseja, niin kyllä se on yleiseen yritystoimintaan ja sen kasvun mahdollisuuksiin panostaminen, ja tätä me pyrimme nyt monin keinoin viemään eteenpäin. Erityisenä kulttuuri- ja luovien alojen toimenpiteenä ja välineenä tässä on nyt se kasvustrategia, jota lähdemme tässä nyt eteenpäin viemään.

Sen vuoksi haluan vielä nostaa esille sen, että ensi vuoden budjettiin tuli myös tutkimus- ja kehitystoimintaan yhdeksän miljoonan euron valtuus luovien alojen yrityksille, [Puhemies koputtaa] jolla voidaan hakea niitä uuden kasvun mahdollisuuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

16.44 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen ohjelmassa todetaan: ”Kulttuurialan kasvu tukee koko yhteiskuntaa, vahvistaa sen hyvinvointia, luovuutta ja kestävyyttä. Luovilla aloilla sekä tapahtuma-alalla on merkittävä työllisyys- ja kasvupotentiaali.” Näihin sanoihin on todella helppo yhtyä.

Nämä kulttuurialan rahoitukseen kohdistuvat näivettävät ja suhteettomat miljoonaluokan leikkaukset ovat kuitenkin vakavassa ristiriidassa oman hallitusohjelmanne tavoitekirjausten kanssa, ja samalla ne vievät edellytyksiä kulttuuripoliittisen selonteon toteuttamiselta, joka vasta on tulossa eduskuntaan. [Välihuuto kokoomuksen ryhmästä] Vaikuttaa siltä, että hallitus on nyt tehnyt leikkauksia kulttuuriin selvittämättä ja ymmärtämättä ihan

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

kokonaan näitä vaikutuksia. Suomen taiteilijaseurassa on osuvasti todettu, että sakset kädessä ei saisi juosta.

Voisitteko nyt tämän koko eduskunnan kulttuurikeskustelun pohjalta vielä kerran uudestaan arvioida näitä leikkauksia ja tuoda kulttuurille täydentävän budjettiehdotuksen, vaikka jo seuraavassa lisätalousarviossa, ettei tehdä haavoja suomalaiseen kulttuurielämään vuosikymmeniksi eteenpäin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.45 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olipa hyvä, että tämä hallitusohjelmakirjaus tuli tässä ääneen luetuksi. Mielestäni se on edelleen täysin relevantti, ja olen sen kanssa edelleen täysin samaa mieltä.

Kulttuurin rahoitukseen tuotiin joitakin pieniä helpotuksia täydentävässä talousarviossa. Esimerkiksi lainauskorvauksiin tuli 530 000 lisää, millä voidaan varmistaa se, että kirjailijoille maksettavat korvaukset pysyvät samalla tasolla. Ja toivon, että tämä on kirjailijoille hyvä uutinen. Samoin todellakin, kuten täällä jo tuli esille, myös Museoviraston kohteet, kuten vaikkapa Seurasaaren ulkomuseo — sen avoinna olo voidaan turvata ensi vuonna.

Muutoin tällä hetkellä ensi vuoden talousarvio on eduskunnan käsissä, ja odotamme sen valmistumista tässä, kaikkia niitä lakeja ja päätöksiä, mitä eduskunnan päässä tehdään. Ja täällä todellakin tehdään ne lopulliset päätökset sitten rahoituksesta ensi vuoden osalta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys yhtenäisestä Suomesta (Antti Kaikkonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 219/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.46 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Huomenna on hyvin arvokas päivä: juhlimme vapaata ja itsenäistä Suomea, on Suomen itsenäisyyspäivä. Haluankin toivottaa teille ja meille kaikille suomalaisille oikein hyvää itsenäisyyspäivää. [Oikealta: Kiitos samoin!]

Tämä kovalla hinnalla lunastettu itsenäisyys on muuten sitten liian vakava ja liian arvokas asia räpäimiseen ja lärväilyyn. Turvattomuuden ja toivottomuudenkin tunne on Suomessa valitettavasti kasvussa — ainakin siltä tuntuu. Vaikka Suomi on yhä meille suomalaisille paras paikka asua ja elää, liian moni asia menee nyt väärään suuntaan, liian moni. Liian monilla on hankalaa pärjätä arjessa, liian moni on vailla työtä, liian moni ei meinaa saada hoitoa, kun sairastuu. Uskon, että kodeissa ja työpaikoilla ei toivota päättäjiltä nyt jakolinjojen syventämistä, vaan toivon luomista, toivon luomista yhdessä. Kysynkin pääministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä sen puolesta, että Suomi olisi yhtenäisempi [Puhemies koputtaa] ja ihmiset voisivat katsoa tulevaisuuteen toiveikkaammin?

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.48 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos hienosta kysymyksestä ja sanojen asettelusta näin meidän yhteisen itsenäisyyspäivän aattona.

Minä uskon siihen, että ihan jokainen edustaja täällä ja jokainen puolue, joka tässä salissa on edustettuna, haluaa, että Suomi säilyy itsenäisenä, vauraana, turvallisena hyvinvointiyhteiskuntana. Meillä voi olla jonkun verran, joskus enemmänkin, näkemyseroja siitä, mitkä ne keinot ovat, miten siihen yhteiseen tavoitteeseen päästään, ja niistähän me täällä sitten miekkailemme, kuitenkin pyrkien rakentamaan hyvää Suomea kaikille.

On totta, että tänään Suomessa on moni asia huonolla jamalla. Se on osin ulkoisten olosuhteiden aiheuttamaa, se on osin sitä, että meillä ei ole tehty ajoissa niitä välttämättömiä uudistuksia, joita olisi pitänyt tehdä. Mutta se, mitä minä haluan viestiä, mitä hallitus haluaa viestiä suomalaisille, on se, että me korjaamme asioita nyt. Me mennään kohti parempaa. On lupa odottaa, että kun nyt ollaan vaikeassa paikassa, niin huomenna on parempi. Esimerkiksi ihan viimeiseltä viikolta kaksi hienoa uutista: Googlen jätti-investointien liikkeellelähtö Kainuussa ja Kokkolan seudulla Euroopan ensimmäinen alumiinitehdas, miljardihanke, 30 vuoteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, nyt aika on käytetty. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

16.49 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin itsenäisyyspäivän alla ei voi olla korostamatta kansakunnan eheyden merkitystä. Jokainen suomalainen on pidettävä mukana ja erityisesti ne kaikkein heikoimmassa asemassa olevat. Eheys vahvistaa meidän isänmaallisuutta, ja isänmaallisuus taas tulee siitä, kun koetaan tämä Suomi omaksi kotimaaksi.

Suomalaisten yhdistävä tekijä on vahva maanpuolustustahto. Se tulee siitä, että meillä on yleinen asevelvollisuus, ja se koskettaa koko kansakuntaamme, myös historia on vahva tekijä tässä. Tahto on luja, kun Suomi koetaan puolustamisen arvoiseksi. Uusi mittaus osoittaa, että maanpuolustustahto on edelleen vahva. Nato-jäsenyyden kannatus on korkea. Ulkopolitiikan hoitamisessa luotto on hieman horjunut mutta on silti hyvällä tasolla. Kysynkin hallitukselta: kuinka hallitus aikoo huolehtia siitä, että maanpuolustustahto pysyy Suomessa edelleen vahvana? [Markus Lohi: Erinomainen kysymys! — Eduskunnasta: Todella hieno!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Puolustusministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

16.50 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuustilanteesta johtuen ja tietysti meidän historiasta ja kartan sijainnista johtuen maanpuolustustahto ja yhtenäisyys turvallisuusasioissa on, voi sanoa, jopa elintärkeää. Olen aistinut tästä salista, kun syksyn mittaan on täällä käsitelty lakeja ja myös sitten salaisia asioita valiokunnissa, että eduskunnassa on erittäin vahva yhtenäisyys Suomen kovan turvallisuuden järjestelyistä. Tämä näkyy nyt myös tämän viikon kyselyissä, että suomalaiset yli puoluerajojen ovat yhtenäisiä liittyen maanpuolustukseen, Naton yhteispuolu-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

stukseen, kokonaisturvallisuuteen ja myös Ukrainan tukeen liittyvissä asioissa. Toivoisin tietysti näin itsenäisyyspäivän alla, että tämä kova turvallisuus- ja puolustuspolitiikka olisi sellaista, jossa ei ainakaan kovin herkästi lähdetä puoluepoliittisia riitoja virittelemään vaan korostetaan yhtenäisyyttä. Se ei ole pelkästään tämän hetken päättäjien tehtävä, vaan tämä on sukupolvien tehtävä, että vaalitaan maanpuolustustahtoa ja yhtenäisyyttä turvallisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

16.52 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalaisuuden odotetaan usein olevan hyvin yksiselitteistä. Meillä on tapana jakaa ihmiset kahtia, ajatellaan, että kukin meistä on vain suomalainen tai vain maahanmuuttaja, eikä nähdä, että ihmiset eivät usein ole joko—tai vaan monesti sekä—että. Suomessa on kuitenkin yli 110 000 kahden kulttuurin perhettä. Suuri osa niistä perheistä on sellaisia kuin oma perheeni, perheitä, joissa toinen vanhemmista on syntyperäinen Suomen kansalainen. Myös monen maahan muuttaneen perheen lapset ovat viettäneet lähes koko elämänsä Suomessa, leikkineet, opiskelleet, kasvaneet täällä.

Huomenna juhlimme jälleen Suomen itsenäisyyttä. Se on arvokas ja hieno juhla. Samaa aikaan pääkaupunkimme kaduilla marssii äärioikeisto, joka korostaa kapeaa ja poisulkevaa sanomaa suomalaisuudesta, lietsoo vihaa ja pyrkii määrittämään sitä yhtä ja ainoaa oikeaa tapaa olla suomalainen. Nämä marssit eivät kuitenkaan vahvista yhteiskuntaamme ja suomalaisuuden merkitystä, päinvastoin ne rapauttavat sitä. Kysynkin siis teiltä, pääministeri Orpo: miten huolehdimme tämän päivän Suomessa siitä, että me kaikki voimme kokea olevamme yhtä lailla suomalaisia ja että meille kaikille on tilaa tässä yhteiskunnassa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.53 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä kysymys. Suomi on hieno maa, ja se pysyy hienona maana, kun me ollaan yhtenäisiä. Minusta puolustusministeri kuvasi hyvin sitä yhteistä tahtoa, joka meillä on esimerkiksi isänmaan puolustamiseen liittyvissä kovan ulko- ja turvallisuuspolitiikan asioissa. Se on yksi puoli. Ja sitten on se, että jokainen voi kokea aidosti, että on osa Suomea, tervetullut tänne, on yhtä arvokas, yhtä tasa-arvoinen kuin kaikki. Se on se, mitä meidän pitää yhdessä vaalia.

On niin, että itsenäisyyspäivä on meidän yhteinen arvokkain juhlamme. Minusta silloin pitää keskittyä sen yhtenäisyyden vaalimiseen, ei sillä pisteiden keruuseen tai sillä räpäimiseen, vaan yhtenäisyyden vahvistamiseen, terveen isänmaallisuuden korostamiseen. Minusta tämä on tärkeä viesti tästä salista kaikille suomalaisille. Pidetään kiinni yhtenäisestä, hienosta Suomesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.54 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsenäisyyspäivä on meille kaikille tärkeä asia, ja on syytä kiinnittää huomiota siihen, että me arvostamme toisiamme ja emme anna tässä yhteiskunnassa tilaa ääriajatteluille, jotka ovat

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

erittäin vaarallisia. Epäsovun lietsominen on maailmassa paljon helpompaa kuin sovun lietsominen. Lähimmäisen rakastaminen on paljon vaikeampaa kuin esimerkiksi jonkun arvosteleminen. Tämän kun muistaisimme, olisimme paljon viisaampia.

Mutta olen ollut erittäin huolissani suomalaisesta tapakulttuurista. Meillä on leviämässä Suomeen semmoinen ilmapiiri, jossa alkaa olla niin, että kirkossakäyntiä ei enää kukaan arvosta, ja sitten jos koulussa joku mainitsee vaikka Vapahtajamme nimen, niin saa siitä rangaistuksia ja vielä kunta joutuu maksamaan korvauksia tälle muka loukkaantuneelle henkilölle.

Onko todella näin, että suomalainen kulttuuri tässä mielessä on niin heikkoa, että me emme uskalla pitää omia tapojamme kunniassa ja käydä kirkossa ja ilomielin laulaa Enkeli taivaan taikka Suvivirttä keväällä? Onko meidän todella mukauduttava tähän maailmanmenoon? Meillä on vahva kulttuuri, vahvat uskonnot. Miksi me ei tätä vaalita paremmin? Sitä toivon teiltä koko hallitukselta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.55 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on Suomessa paitsi uskonnonvapaus meillä on myös hyvin selkeät ohjeistukset siihen, millä tavalla vaikkapa uskonnonopetusta koulussa toteutetaan tai miten toimitaan silloin, kun meillä on tunnustuksellisia tapahtumia tai meillä on tapahtumia, jotka kuuluvat opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen. Tässä jokin aika sitten tällainen opetussuunnitelman mukainen tapahtuma nousi valtaisaan keskusteluun, ja silloin Opetushallitus hienosti totesi, että tällainen tilaisuus ei vaadi mitään korvaavaa toimintaa. Ja on hienoa, että myös opetusministeri, joka on nyt täältä poissa, totesi silloin ääneen, kuten itsekin, sen, että suomalaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön vaaliminen on kouluissa ok. Myös Opetushallitus tämän selvästi totesi ääneen näissä ohjeistuksissa. Jos tästä vielä on epäselvyyttä, niin niitä toki on syytä kerrata ja myös koulujen kanssa tätä keskustelua käydä. On tärkeää, että voimme vaalia myös meidän suurimmassa kulttuurilaitoksessamme, siellä peruskoulussa, suomalaista kulttuuria.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

16.56 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Huomenna vietämme itsenäisyyspäivää, joka meille kaikille on tärkeää. Hyvää itsenäisyyspäivää kaikille jo etukäteen!

Taloudellinen itsenäisyys on kuitenkin vaarassa tällä hetkellä. Meidän velka on noin 170 miljardia euroa ja ylittää EU:n rajan, ja on vaara, että joudumme holhouksenalaisiksi. Jokaista suomalaista kohti meillä on 30 000 euroa velkaa, ja tämän minuutin aikana, kun puhun, tulee 24 000 euroa lisää velkaa. Ne taloudelliset toimet, joita hallitus tällä hetkellä tekee, eivät riitä. Te voitte ladella niitä kasvuprojekteja ja muita, mutta ne eivät tällä hetkellä riitä. Arvoisa pääministeri, mitä meinaatte tehdä, että taloudellinen itsenäisyys säilyy? — Ja jos pääministeri tällä kertaa jaksaisi vastata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

16.58 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme käyneet monesti edustaja Harkimon kanssa tätä samaa debattia, ja edelleenkin olen vakaasti sitä mieltä, että kun toteutetaan ne hallitusohjelman peruslinjaukset, joilla Suomea tehdään paikaksi, jossa kannattaa yrittää, jonne kannattaa investoida, jossa on edullista puhdasta energiaa, jossa on huippuosaamista, huippuyrityksiä, joita viedään maailmalle, niin me tehdään ihan oikeita asioita tällä hetkellä.

Se, että me ollaan tehty isoja muutoksia sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan, että työn vastaanottamisesta tulisi kannattavampaa, se, että me lasketaan ihmisten palkan verotusta painottaen pieni- ja keskituloisia, on järkevää politiikkaa. Kaikki tähtää siihen, että Suomessa kannattaa tehdä töitä ja kannattaa yrittää.

Näiden kaikkien lisäksi me haemme vielä lisää uusia toimia. Minusta ei kannata yhtään väheksyä Risto Murron työryhmää, sitä, että kerätään laajasti yhteiskunnasta ideoita, mitä voisimme tehdä vielä enemmän, jotta meillä olisi kasvua, työpaikkoja ja parempi tulevaisuus. Minusta tämä on tärkeää työtä, mitä tehdään myöskin hallitusohjelman päälle, ja todellakin toivon, että kaikki suhtautuvat [Puhemies koputtaa] siihen vakavasti, avoimin mielin. Haetaan sieltä niitä eväitä Suomen paremmalle tulevaisuudelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ingo, varsågod.

16.59 Christoffer Ingo r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Just som statsministern konstaterade är Finland bevisligen ett lockande land när det kommer till företag och var de väljer att göra stora investeringar. Regeringens utlovade skattestöd och förenklade placeringsprocesser och tillståndprocesser och långsiktigt arbete av regeringar och kommuner bär nu frukt. I dag planeras betydande investeringar längs hela kusten. Jag kan nämna Googles datacentraler i Brahestad, aluminiumfabriken i Karleby och Kronoby och Giga-Vaasa-projekten i Korsholm och Vasa, vätgasinvesteringar i Kristinestad, stålverk i Ingå och batteriprojekt i Fredrikshamn. Det är sådana projekt som representerar en stor tillväxtpotential för våra regioner och medför arbetsplatser och skatteinkomster för hela landet.

Kuntiin tehtävät investoinnit vaativat panostuksia myös tiestöön, infraan, asuntoihin, päiväkoteihin, kouluihin. Vaikka investointi on hieno asia, aiheuttaa näiden uusien panostusten toteuttaminen päänvaivaa paikallisille päättäjille. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa ministeri Rydman, me RKP:ssä olemme nostaneet tarpeen kehittää yhteistyötä [Puhemies koputtaa] valtion, kuntien ja alueiden välille, jotta tällaiset hienot investoinnit saadaan toteutettua. Miten ministerinä [Puhemies koputtaa] näette tilanteen yhteistyön mahdollisuuden kannalta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

17.00 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Frågeställaren, alltså ledamot Ingo, hade alldeles rätt i att vad gäller den framtida tillväxten är det alldeles avgörande hur Finland lyckas locka både utländska och inhemska investeringar. Det är alldeles avgörande. Regeringen för kontinuerligt och regelbundet samtal mellan regeringen och kommunerna. Det är alldeles livsviktigt, för det innebär också att kommunbeslutsfattare måste vara engagerade i de projekt som går framåt. Vad gäller till exempel kommunernas monopol vad gäller stadsplaneringen är det alldeles väsentligt att också

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

kommunala beslutsfattare är med i projekten. Projekten som ledamoten nämnde är egentligen bra exempel på det att både statsmakten och kommunerna har samarbetat mycket tätt, och det är någonting som också är livsviktigt vad gäller den framtida tillväxten.

Kuten edustaja aivan hyvin mainitsi, nimenomaisesti kuntien ja valtiovallan yhteistyö investointien houkuttelussa on Suomen tulevaisuuden kasvun kannalta keskeisen ratkaisevaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän laajaan aihepiiriin, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

17.02 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 5. päivä toukokuuta Kyösti Kallion puhe Nivalan kirkossa herätti paljon huomiota, kun hän ensimmäisenä valkoisena poliitikkona vaati heti ryhdyttävän rakentamaan Suomea, jossa ei ole punaisia eikä valkoisia vaan ainoastaan isänmaata rakastavia suomalaisia, Suomen tasavallan kansalaisia, jotka kaikki tuntevat olevansa yhteiskunnan jäseniä ja viihtyvät täällä. Tuolloin oli vaikeat ajat, ja me toivomme, ettei koskaan niin vaikeita aikoja Suomelle tulisi, mutta maailmalla myllertää, ja kaikkeen pitää varautua.

Politiikkaan kuuluvat erimielisyydet ja erilaiset arvot, ja näin pitääkin olla, mutta haluaisin kysyä: kuinka tärkeää on Suomen varautumisessa se, että me kaikkien erimielisyyksienkin keskellä voisimme rakentaa yhdessä kansakunnan yhtenäisyyttä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

17.03 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin ikään erittäin tärkeä kysymys. — Kyllähän se kansan yhtenäisyys on perusta sille, että kansakunta pärjää. Kun on pieni kansa, niin se on vielä tärkeämpää, että on se yhteinen näkemys, ja se on ollut meidän voimavara varmasti jo, kun autonomian aikana lähdettiin rakentamaan suomalaisen itsenäisyyden perustaa. Se oli yhtenäisyys, mitä silloin rakennettiin. Sen jälkeen itsenäisyyden puolustaminen, sitten sen jälkeen on menty YYA-Suomi-ajan yli, ja kun paikka tuli, niin suomalaiset yhdessä, kuitenkin, tekivät päätöksen, että me menemme länteen, ja liityimme Euroopan unioniin, ja nyt me päätettiin yhdessä liittyä sotilasliitto Natoon.

Me ollaan tehty yhdessä näitä ratkaisuja, ja se ei tule vain siitä, että on joku politiikkapäätös, joka pitää tehdä, vaan siitä, että me olemme suomalaisia ja me rakastamme tätä meidän isänmaatamme ja haluamme tehdä sen eteen töitä. Minusta tämä on se, mikä kantaa, ja tästä pitää puhua. Ei anneta sen hämätä, että me voimme olla erimielisiä joistain keinoista, millä me suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa pidetään yllä, [Puhemies koputtaa] vaan rakennetaan ja vaalitaan kuitenkin sitä tervettä isänmaallisuutta.

Lopuksi vielä haluan toivottaa kaikille hyvää tulevaa itsenäisyyspäivää! [Eduskunnasta: Erinomainen vastaus! — Kiitos samoin! — Hyvää itsenäisyyspäivää!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

3. Kutsu itsenäisyyspäivän juhlahumalanpalvelukseen

Pöytäkirjan liite Kutsu juhlahumalanpalvelukseen Liite 3A

Puhemies Jussi Halla-aho: Juhlamenojenohjaaja on toimittanut eduskuntaan itsenäisyyspäivän ekumeenista juhlahumalanpalvelusta koskevan kirjelmän, joka on jaettu edustajille. Pyydän edustajia kokoontumaan Tuomiokirkkoon menoa varten Kansalliskirjaston edustalle perjantaina, itsenäisyyspäivänä kello 11.30.

4. Ilmoituksia

4.1. Muut ilmoitukset

Puhemiesneuvosto on 4.12.2024 antanut puhemiesneuvoston ehdotuksen PNE 2/2024 vp laiksi eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta ja eduskunnan päätökseksi eduskunnan kanslian ohjesäännön 12 §:n muuttamisesta.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 85/2024 vp

Lakialoite LA 26/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 14/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 14/2024 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 4.12.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Lauri Lyly on edustaja Timo Suhosen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 1 mukaisesti lakialoitteeseen 26/2023 vp sisältyvä lakiehdotus. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 47; poissa 42 (äänestys 1).

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 85/2024 vp sisältyvien 1.—11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 26/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle lasten ja nuorten terapiatakuuta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 131/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 26/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 26/2024 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 4.12.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Aino-Kaisa Pekonen on edustaja Kim Bergin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

1. lakiehdotus

53 §

Mietintö ”jaa”, Aino-Kaisa Pekosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 47; poissa 43 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotus

45 §

Mietintö ”jaa”, Aino-Kaisa Pekosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 47; poissa 42 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

3. lakiehdotus

10 a §

Mietintö ”jaa”, Aino-Kaisa Pekosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 47; poissa 42 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 131/2024 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 192/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 24/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.10 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa [Hälinää — Puhemies koputtaa] hallituksen esityksessä esitetään muutoksia jo ensi vuoden alusta voimaan astuvaan kotoutumisen edistämisen lainsäädäntöön. Tämä hallituksen esitys annettiin eduskunnalle kaksi viikkoa sitten, ja hallintovaliokunnalla oli aikaa mietinnön laatimiseen vain yhden viikon verran. Tällainen aikataulu on kohtuuton paitsi hyvän eduskunkäsittelyn näkökulmasta mutta myös kuntien näkökulmasta, jotka ovat ensi vuoden talousarvionsa ja toimintasuunnitelmansa jo hyvin pitkälti laatineet ja hyväksyneet, sillä juuri kuntien edellytyksiin järjestää kotoutumisen edistämisen palveluita tällä esityksellä on tuntevia vaikutuksia.

Ongelmaton ei ollut myöskään eduskunkäsittelyä edeltänyt lainvalmisteluprosessi, sillä kevään kehysriihen linjaukset muuttuivat merkittäväällä tavalla vielä syksyn budjetti-riihessä ja esitys on ollut käytännössä kahdesti lausuntokierroksella eri muotoisena. Kotoutumislain muuttaminen näin lyhyellä varoitusaajalla ja kuntien rahoitukseen kohdistuvat merkittävät leikkaukset vaikeuttavat valmistelutyötä kunnissa sekä rasittavat kuntataloutta. Kunnille ja hyvinvointialueille jää vain hyvin vähän aikaa varautua niihin leikkauksiin ja muutoksiin, joita hallitus nyt esittää tässä tehtäväksi jo ensi vuoden alusta.

Kiireestä huolimatta hallintovaliokunta on saanut laadittua mietintönsä hallituksen esityksestä. On huomattava, että tässä esityksessä ei ole nimestään huolimatta kyse kotoutumisen edistämisestä tai edes kehittämisestä, vaan kunnilta leikkaamisesta. Kyseessä on siis jälleen yksi säästölaki, joka kohdistuu vaikutuksiltaan merkittävästi juuri kuntiin.

Kunnille maksettavia laskennallisia kotoutumiskorvauksia ollaan leikkaamassa hallituksen toimesta merkittävästi. Esityksessä ehdotetaan myös, että kotoutumisen aikaisen perustoimeentulotuen korvattavuudesta luovuttaisiin. Toimeentulotuen kustannusten korvaamisesta luopuminen heikentää kuntien taloutta jopa 109 miljoonaa euroa vuosina 2025—2028. Sen lisäksi leikkaus laskennallisiin korvauksiin aiheuttaisi kunnille 116 miljoonan euron menetyksen vuosien 2024—2025 aikana.

Lakiesitys onkin käytännössä säästölaki, eikä siihen sisälly mitään merkittäviä kuntien kotoutumisen edistämisen palveluita uudistavia muutosesityksiä. Ne tehtävät, joista esityksessä luovutaan, ovat kustannuksiltaan minimaalisia leikkauksen tasoon suhteutettuna. Kaiken lisäksi hallituksen esittämät tehtävien vähennykset koskevat kotoutumisen edistämisen lainsäädännössä tehtäviä, joiden eteen on jo kunnissa tehty paljon valmistelutyötä viime vuosina. On tosiasia, että suomalaista kotoutumisjärjestelmää pitää kyllä kehittää, mutta tällä esityksellä ei tähän tavoitteeseen tulla tosiasiallisesti pääsemään.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Hallintovaliokunnan kuulemisissa kävi selväksi, että kotoutumisen edistämisen rahoituksen tuntuva leikkaaminen samanaikaisesti, kun kuntien tehtäviä lisätään lainsäädännössä toisaalta, heikentää kuntien kykyä järjestää lakisääteisiä palveluita ja vaikuttaa muun muassa kotoutumispalvelun laatuun ja tehokkuuteen. Palvelujen vähentäminen voi heikentää maahanmuuttajien kotoutumista sekä pitkällä aikavälillä kasvattaa yhteiskunnalle koituvia kustannuksia, jos yhä useamman kotoutumispalveluiden asiakkaiden kotoutuminen epäonnistuu tai vaikeutuu. Näihin esityksen vaikutuksiin hallituksen esityksessä ei ole varauduttu riittävällä tavalla, ja se on hyvin huolestuttavaa.

Hallintovaliokunnan saamien selvitysten perusteella on selvää, että esityksellä toteutettavat säästöt eivät vähennä julkisen talouden menoja, vaan ainoastaan siirtävät kustannuksia valtiolta kunnille. Kyse on julkisen talouden sisäisestä osaoptimoinnista, jossa valtio ulkoistaa säästönsä kunnille. Esitetyt heikennykset nykyisessä kuntatalouden tilanteessa ovat erityisen vahingollisia siksi, että tehtäviä ei kunnilta esitetä vähennettäväksi samassa suhteessa valtion vähenevän rahoituksen kanssa.

Arvoisa puhemies! Rahoitusleikkaus vaikeuttaa erityisesti sellaisten kuntien tilannetta, joilla on paljon kotoutuja-asiakkaita, kuten suuria kaupunkeja — Espoota, Vantaata, Turkuja, Tampereita, muiden joukossa.

Valiokunnan asiantuntijalausunnoissa korostuu se tosiasia, että perustoimeentulotuen kustannukset ovat kasvaneet viime vuosina erityisesti siksi, että sen piirissä on paljon Ukrainasta Venäjän hyökkäyssotaa paenneita ihmisiä. Ukrainalaisten siirtymistä kuntiin on voimakkaasti kannustettu ja siihen on tuettu, ja kunnat ovat panostaneet heidän kotoutumiseensa. Nyt ehdotetut toimeentulotuen ja laskennallisen korvauksen leikkaukset johtavat siihen, ettei kunnilla ole kannusteita vastaanottaa pakolaisia. Myös tämä huoli on valiokuntakuulemisissa tuotu esiin. Tästäkin näkökulmasta hallituksen esitys on heikosti harkittu.

Leikkausten toteuttamisen yhteydessä hallitus on esittänyt, ettei niillä heikennettäisi kielikoulutusta, varhaiskasvatuksen tai opetuksen palveluita tai työllisyyttä edistäviä palveluita. Koska laskennalliset korvaukset ovat kunnalle yleiskatteellista rahoitusta, kunta itse päättää leikkausten kohdentumisesta. Pahimmillaan leikkaukset johtavat kunnissa epätarjoituksenmukaisiin säästöihin ja heikennyksiin kotoutumisen edistämisen palveluista. Hallituksen tulisi keskittyä kotoutumisjärjestelmämme aidosti uudistaviin ja kehittäviin hankkeisiin lyhytnäköisten säästölakien ajamisen asemasta.

Me sosiaalidemokraatit tulemme aikanaan esittämään tämän mietinnön toisessa käsitellyssä vastalauseemme mukaisesti, että lakiehdotukset hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.17 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Peltonen kävi hyvin tässä läpi näitä perusteita, miksi näkyvät koko ajan kuntien rahoituksen leikkauksina nämä 58 miljoonaa ja muut leikkaukset, mitkä tässä ovat tulleet esiin. 109 miljoonaa vuosille 2025—28 ja 116 miljoonaa vuosille 2024—25 laskennallisen osuuden pienenemisestä: kaikki ne heikentävät kaiken kaikkiaan kuntataloutta, jossa painitaan tälläkin hetkellä erittäin suurten haasteiden parissa. On selvitetty tulevaisuuden kustannuskehitystä, ja näköpiirissä on kuntataloudessa noin yhden prosenttiyksikön veronkorotustarve keskimäärin Suomessa, ja se on todella iso. Nämä kaikki tekijät, jotka lisäävät tähän liittyviä rasitteita, vain pahentavat tilannetta.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Sitten jos katsotaan tätä toimeentulotuen muuttumista, mitä tässä hallituksen esityksessä on, niin ihan lukusarjoina voi sanoa, että toimeentulotuen kulut olivat viime vuonna noin 700 miljoonaa, josta puolet maksavat kunnat. Tänä vuonna kulut ovat noin 800 miljoonaa ja ensi vuonna 1 090 miljoonaa euroa, ja näistä puolet maksavat kunnat. 700:sta nousee melkein 1 100:aan — 400 miljoonaa euroa on nousua — eli kunnille tulee sitten noin 200 miljoonan nousu kahden vuoden viipeellä. Eli puhutaan todella isoista kulurakenteista, joita tässä ympärillä on. Kuntien taloudellinen tilanne tulee huononemaan monelta osin, ja sitten kun tätä kustannusrakennetta muutenkin katsotaan, niin veronkorotuspaineita tulee. Näyttää siltä, että nyt tässä valtio näennäisesti yrittää säästää omia menojaan ja siirtää ne kunnille ja kuntien raskitteeksi. Selvästi tässä julkinen talous kuormittaa toista osaa julkista taloutta, ja tämä nyt näyttäytyy tällaisena.

Siinä mielessä tämä esitys — näin nopealla aikataululla tänne tuotuna, ja kun kunnat eivät ole tähän pystyneet eivätkä pysty valmistautumaan — on sellainen, jota ei pitäisi hyväksyä eikä pitäisi tuoda tällä tavalla näin lyhyellä valmistelulla. Pitäisi antaa aikaa tehdä sopeutustoimia. Sen takia tätä lakia ei pitäisi hyväksyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

17.20 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että tässä taloudellisessa tilanteessa eri puolilta yhteiskuntaa pyritään etsimään säästöjä. Hyvin ymmärtäisin senkin, jos tässä olisimme nyt käsittelemässä tosiasiallisesti säästöjä aikaansaavaa lainsäädäntöä, mutta tosiasiasahan tässä on käsittelyssä ainoastaan maksajan siirto. Kysymyksenä ei ole siitä, että tämä esitys, jonka hallitus on tänne tuonut ja jonka hallintovaliokunta on käsitellyt ja tuonut mietinnön sitten tänne ensimmäiseen käsittelyyn, säästäisi julkisessa taloudessa kustannuksia, vaan tähän ainoastaan siirtää valtion maksuosuutta kunnille. Tältä osin tämä ei paranna myöskään meidän julkisen talouden kestävyyttä eikä vaikuta esimerkiksi siihen, kun lasketaan sitten niitä suhteita, noudatammeko me esimerkiksi niitä sääntöjä, joihin olemme Euroopassa sitoutuneet. Siinä vaiheessa, kun tätä meidän velkaantumista tarkastellaan, tarkastellaan kyllä koko julkisen talouden velkaantumista, ei pelkästään valtion. Tältä osin tätä voi pitää kyllä huonosti harkittuna, varsinkin kun tässä tosiasiallisesti ei olla myöskään vähentämässä yhtään tehtäviä. Kunnilta nyt viedään ensi vuoden osalta tämä vajaa 60 miljoonaa pois, mutta yhden yhtä sellaista tehtävää, jolla kunnat sitten voisivat todeta, että saavutetaan tämä 60 miljoonan säästö, tässä samassa yhteydessä ei tehdä.

Aivan niin kuin täällä edustaja Peltonen totesi, nämähän ovat siis yleiskatteellisia rahojia. Vaikka hallitus on toivonut, että säästöt eivät kohdennu tiettyihin toimintoihin, niin on selvää, että kun puhutaan yleiskatteellisesta rahasta, niin kyllä juuri näistä toiminnoista, jotka eniten myös resursseja syövät, säästöjä tullaan tekemään. Tältäkin osin en usko, että hallitus todella siihen tavoitteeseensa pääsee, että kunnat jotenkin kohdentaisivat nämä säästöt jonnekin muualle. Tai sitten jos tämä toteutuisi, niin että kunnat huolehtisivat edelleen kaikista kotoutumispalveluista samassa mittakaavassa kuin tänä päivänä ja maksaisivat sitten vain omasta pussistaan tämän erotuksen, kun valtiolta tätä 60:tä miljoonaa ei enää tule, niin kunnathan joutuvat sitten tämän 60 miljoonaa jostain muista palveluista säästämään. Onko se sitten parempi, että otetaan sieltä koulutuksen puolelta tai vaikkapa kulttuuripalveluista tai liikunnasta, joista tänään täälläkin salissa olemme keskustelleet?

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Senpä takia, arvoisa puhemies, päädyn kyllä siihen, että ymmärrän hyvin, että säästöjä pitää hakea, mutta sitten kannattaisi käyttää järkeä myös niitten säästöjen etsintään. Tämä esitys ei säästä mistään mitään, ainoastaan kustannusvastuu siirtyy, ja sen takia pidän tätä kyllä huonona esityksenä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

17.23 Piritta Rantanen sd: Arvoisa herra puhemies! Joo, kyllä tämä on jotenkin kohtuutonta nyt yleisestikin tässä talossa, että tämäkin esitys on vain kaksi viikkoa sitten tänne tullut ja on astumassa voimaan 1.1.2025. Kuntien tilanne on jo tälläkin hetkellä todella huono monessa kunnassa. Omaankin kotikaupunkiini on ukrainalaisia todella paljon tullut. Heillä on hirvittävän kova tahto nimenomaan kotoutua tänne Suomeen ja päästä töihin, ja monen työpaikan ehtona on nimenomaan se kielen oppiminen. Tämä on se yksi rahoituselementti, jolla sitä on pystytty varmistamaan.

Niin kuin tässä edellä kuvattiin, kyllä todellisuus on se, että valtio nyt vain tässäkin tapauksessa ulkoistaa niitä säästöjään kunnille. Kyllä tämä rahoitusleikkaus haittaa tälläkin hetkellä etenkin niitä ukrainalaisia, jotka tänne ovat sotaa pakoon tulleet. Tämä on heikosti harkittu, ja uskon niin, että tämä tulee tulevaisuudessa meille nimenomaan vielä paljon kalliimmaksi. Tässä oli viittaus kotoutumisrahaan tai siihen, että meidän toimeentulotuen kulut ovat kasvaneet samaan tahtiin, kun tästä kotoutumistuesta leikataan. Kunnille on arvioitu tästä toimeentulotukien kasvustakin tulevan 109 miljoonan euron kustannukset. Kyllä hylkääminen tämän lain kohdalla on ainoa vaihtoehto.

Nythän on kyse niistä ihmisistä, jotka ovat jo maassa. Ei ole siis kyse siitä, että tämä raha olisi menossa johonkin muualle, vaan on kyse niistä ihmisistä, jotka täällä jo ovat ja asuvat ja nimenomaan haluavat tänne jäädä. Jotenkin vielä — kun samaan aikaan me leikataan myös järjestöiltä, jotka ovat omalta osaltaan olleet mahdollistamassa tätä kotoutumista — kyllä niitten järjestöjenkin kautta täytyy olla jonkinlainen mahdollisuus. Järjestötkin tarvitsevat rahaa, jotta voivat toimia, ja nyt me viemme montaa kautta ne toimintamahdollisuudet. Ajattelen kyllä niin, että tämä tulee erittäin kalliiksi meille tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.25 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Viime vuosinahan Suomessa suuntaus on ollut se, että lainsäädännöllä vastuuta kotoutumisen edistämisen toteutumisesta siirretään juuri sinne kunnille ja paikalliselle tasolle entistä enemmän, ja tähän liittyenhan myös tämä kotoutumisen edistämisen laajempikin lainsäädäntö on aikanaan täällä eduskunnassa säädetty. Se on ollut aivan oikea suuntaus, koska juuri siellä paikallisella tasolla onkin ne parhaat onnistumisen edellytykset sille, että kotoutuja-asiakkaiden palvelut saadaan mahdollisimman hyvällä tavalla järjestettyä myös yhdessä niiden muiden palveluiden kanssa, jotka kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat aina sieltä koulutuspalveluista sivistyspalveluihin, opistoihin ja muihin niihin palveluihin, joita yhteensovittamalla näihin kotoutumisen edistämisen palveluihin voidaan todella saavuttaa niitä paljon puhuttuja synergiahyötyjä.

Nythän on ensi vuoden alusta myöskin kuntien työkalupakki vahvistumassa siinä, että tämän työllisyys- ja elinkeinopalveluiden uudistuksen myötä kunnilla on jatkossa myös entistä enemmän työkaluja edistää työllisyyttä, tukea yrittäjyyttä, ja myös tällä puolella on

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

siis mahdollisuuksia yhä laajemmin tätä kotoutumisen edistämisen työtä tukea niiden kunnan palveluiden kautta, jotka kunnan vastuulle vuoden alusta siirtyvät.

No, tämän viimeaikaisen suuntauksen kanssahan tämä nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on aivan räikeästi ristiriidassa. Juuri kun vastuuta kunnille, paikalliselle tasolle, on siirretty hyvässä yhteisymmärryksessä, hallitus onkin sitten viemässä rahoituksen näiden palveluiden järjestämiseltä pois tekemällä näitä lyhytnäköisiä leikkauksia sinne kotoutumisen edistämisen palveluihin, niiden rahoitukseen nyt tämän esityksen avulla.

Ei se oikein voi olla tällä tavalla, että tässä on vuosia viestitty kunnille, että teillä nyt vastuu kasvaa, teidän roolinne on entistä tärkeämpi, ja sen jälkeen sitten hallitus tekee täysin päinvastaisen siirron ja lähtee rahoitusta vähentämään. Kun tätä hallituksen esitystä katsoo, onhan tämä jo ensi vuonna kunnille aika synkkää viestiä: 60 miljoonaa euroa kunnilta lähtee pois yksin tämän laskennallisten korvausten tason alentamisen kautta. Siis yksin tästä muutoksesta, joita on muitakin tässä hallituksen esityksessä, seuraa jo tämä 60 miljoonan euron rahoituksen leikkaus kunnilta. Kun me tiedämme, että meillä on erittäin paljon haasteita kotoutumisen edistämisen järjestämisessä — täällä Suomessa voi joutua suomen kielen opetusta, koulutusta odottamaan jopa yhdeksän kuukautta suuressa kaupungissa — niin se on kyllä valtavan suuri ongelma. Miten me voimme ajatella, että ihminen pääsee osaksi yhteiskuntaa, kotoutuu tänne, jos hän ei esimerkiksi kielikoulutukseen, tällaiseen perustavanlaatuisen koulutukseen, pääse mahdollisimman nopeasti? Yhdeksän kuukautta voi joutua odottamaan. Jokainen voi kuvitella, että se on hukkaan heitettyä aikaa. Kielikoulutukseen pitää päästä siellä paikallisella tasolla nopeasti, ja tämä esitys voi toteutessaan kyllä myöskin tätä paikallista kielikoulutusta vaikeuttaa. [Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

17.29 Saku Nikkanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä useissa puheenvuoroissa jo aikaisemminkin on todettu, niin kyllä tässä lakiesityksessä on kyseessä säästölaki ja näiden säästöjen maksumiehiksi joutuvat kunnat. Samaan aikaan kun tuota lakia muutetaan, ei kuitenkaan tehdä näitä kuntien palveluihin liittyviä uudistuvia muutosesityksiä. Pidän tätä siinäkin mielessä varsin ikään kuin väärällä tavalla julkishallinnon kustannuksia säästävänä toimenpiteenä.

No, me olemme tuolla valtiovarainvaliokunnassa kuulleet valtiovarainministerin vastanneen ihan suoraankin, että silloin kun kunnilla on parempi taloudellinen tilanne, niin kunnille voidaan hieman enemmän vastuuta sysätä. Mutta kuten tiedämme, kuntien tulevaisuudennäkymät eivät kovin hyviltä näytä. Selvää onkin, että tällaisten lakimuutosten myötä on aika vaikea kuvitella, että sieltä löytyisi korvaavaa rahoitusta nyt tehtäviin leikkauksiin.

Valiokunnassa saamissamme lausunnoissa on tuotu myös sitä esiin, että nämä kotoutumiseen liittyvät kustannukset ovat lisääntyneet erityisesti Ukrainasta sotaa pakenevien ihmisten vuoksi. Kun tiedämme myös sen, että olemme kovastikin kannustaneet täällä sotaa pakenevia ihmisiä hakemaan kotikuntastatusta ja kunnat ovat heitä mielellään myös ottaneet, niin tämä on myös siinä mielessä kotoutumiseen ja siihen kannustamiseen ikään kuin täyskäännös. Pidän sitä erittäin huolestuttavana.

Meillä kotikaupungissani Salossa nämä ukrainalaiset ovat erittäin hyvinkin kyllä työllistyneet. Meillä on paljon maataloustoimijoita ja pitkät perinteet ukrainalaisten kausityöntekijöitten osuudesta. Mutta siitä huolimatta, että vaikka he työllistyvät hyvin, olisi äärim-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

mäisen tärkeätä, että kunnallamme riittäisi resurssit myös kielikoulutuksiin, joihin on ihan valtavan pitkä jono. Yhteiskuntaan integroitumisen kannalta kielikoulutus on äärimmäisen tärkeä. Nyt kun kunnissakin olemme näitä talousarvioitamme kokoon kursineet — tässä on nyt jo nuija pöytään kopautanut useassakin kunnassa — niin tällainen sinänsä aika nopealla aikataululla tuleva muutos ei kyllä varmastikaan helpota sitä kuntien rahoitustilannetta. Epäilenpä vaan, löytyykö sitten tahtotilaa esimerkiksi lisätalousarvioiden käynnistämiseen juuri tämän johdosta.

Kokonaisuudessaan tosiaan hallitukselta odottaisimme esityksiä siitä, millä tavoin tätä kotouttamista voidaan ihan aidosti tehostaa, sillä ainakin kaikki asiantuntijat ovat todenneet — ja kuntien viesti on tässä ollut varsin selvä — että sinänsä pelkästään rahoitusta leikkaamalla ja ilman uusia työkaluja tätä kotoutumista ei kyllä pystytä tehostamaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

17.34 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esityshän on tosiaan puhdas leikkaus kunnille. Kunnat eivät myöskään ole keskenään tasa-arvoisessa asemassa, vaan tästä leikkauksesta kärsivät eniten juuri sellaiset kunnat, joissa on paljon kotoutumispalveluita tarvitsevia ihmisiä. Esimerkiksi lähivuosina tämä näkyy erityisesti niissä kunnissa, jotka ovat vastaanottaneet paljon ukrainalaisia sotaa pakenevia ihmisiä. Olen aikaisemminkin kritisoinut hallitusta tästä järjettömästä arvovalinnasta, enkä voi olla ihmettelemättä nytkään, miksi juuri tähän on päädytty: juuri niitä kuntia, joissa on paljon ukrainalaisia sotaa pakenevia, hallitus rankaisee leikkauksilla.

Lisäksi tässä on kyse siitä, että hallitus yrittää ikään kuin naamioida omia leikkauksiaan joksikin muuksi väittäen, että kuntien tehtäviä vähennetään, vaikka näin ei tosiasiassa tehdä. Kunnilta viedään rahat, tehtävät pysyvät, ja kunnat sitten hoitavat näitä asioita tietysti muiden asioiden kustannuksella.

On myös hyvin yksiselitteisesti negatiivinen asia, että ihmisten kotoutumisen edellytyksiin tällä tavalla kajotaan. Tämä tulee koskemaan myös esimerkiksi kielikoulutusta, joka on hyvin vahingollinen asia leikata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.35 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Kun kotouttamispalveluista on kysymys, niin on tietenkin hyvä, että ne olisivat siellä lähellä, missä ne ihmiset asuvat. Olisi kaikkien etu varmasti, että ne toimivat hyvin ja ihmiset saadaan kotoutumaan ja työllistymäänkin täällä Suomessa mahdollisimman nopeasti. Siinä mielessä tässä puhutaan nyt aika oleellisesta asiasta.

Sitten jos ajatellaan, että meillä on maahanmuuttoa enemmän ja se pysyy korkeammalla tasolla, niin tässäkin mielessä tämä asia on merkitystään suurempi, kun tätä katsotaan Suomen kannalta. Siinä mielessä tämä palvelujen järjestäminen on oleellista. Kunnilla pitää olla kyky tehdä sitä, mutta jos niiltä rahoitus viedään pois — kun tämä on yleiskatteellista rahoitusta käytännössä — niin se johtaa siihen, että kunnat joutuvat priorisoimaan niitä palveluja, sitä, mihin niitä palveluja kohdennetaan. Tässä mielessä sitten tulee niitä arvovalintoja, että onko tämä se alue, johon pitää niitä kohdentaa, vai onko se joku työllistämi-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

seen liittyvä alue vai sitten koulutukseen liittyvä asia. Tässä mielessä kunnat joutuvat tekemään aika paljon niukkenevan talouden parissa asioita.

Se, mikä tämän hallituksen esityksen osalta ehkä on sitä linjaa, joka tässä on nyt näkynyt, on se, että kun ovat byrokratian purkutalkootkin tässä olleet — sanotaan, että nyt byrokratiaa puretaan kunnilta — niin kyllä, on ehkä kolme neljä miljoonaa saatu byrokratiaa purettua pois, mutta hallitus leikkaa muun muassa 23 miljoonaa jo heti ensi vuonna, vaikka byrokratiaa ei ole purettu. Tällä lailla koko ajan niukennetaan kuntien taloutta. Tässäkin mielessä tilanne on hälyttävä. Kun eri kanavia pitkin valtion kanssa tässä kunnat tekevät yhteistyötä, niin aina siinä kanavassa vaan käyvät leikkaussakset päällä.

Sitten vielä ehkä kaiken huippu tässä on se, että nyt kun tätä valtion ja kuntien välistä suhdetta on yritetty saada selkeämmäksi ja valtionosuusjärjestelmääkin ollaan uudistamassa, niin eikö sekin siirtynyt vuodella eteenpäin. Kun sen piti tulla vuoden 26 alusta voimaan, niin nyt se siirtyy vuoden 27 alkuun. Tässä mielessä selitetään, että nyt ei ole kaikkia laskelmia olemassa ja niiden tietojen lisäksi, mitä sieltä laskelmista on, mitään sellaista uutta tässä ei enää tarvita päätöksenteon pohjaksi vaan kyllä pystyttäisiin tekemään päätöksiä.

Mutta tämä kuvaa sitä linjaa, että julkista taloutta vyörytetään pikkuhiljaa kuntien puolelle, ja sitten kerrotaan, että valtio pystyy tässä tekemään säästöjä. Eli montaa väylää pitkin tätä nyt tehdään, ja sinänsä kunnat joutuvat vaikeitten ratkaisujen eteen. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

17.38 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä hieman käydä lävitse tämän esityksen haitallisia vaikutuksia näiden kustannusten näkökulmasta. Ymmärrän oikein hyvin sen, että hallituksella on varmasti tässä ollut tavoite tasapainottaa julkista taloutta, mutta toisin, valitettavasti, on käymässä. Nyt kun todella ensi vuoden osalta 60 miljoonaa euroa näitä kotoutumiskorvauksia valtio sitten siirtää omakustannusvastuutaan kunnille ja kun samalla täällä toimeentulotuen kustannusvastuissa tehdään myös muutoksia, että nykyinen valtion 50 prosentin vastuu sieltä poistuu ja jatkossa kunta vastaa kokonaisuudessaan näistä toimeentulotukimenoista, niin mitä tällöin tosiasiallisesti tapahtuu? Varmaan hallitus on ajatellut, että nyt kun 60 miljoonaa otetaan pois, niin kunnat nyt sitten näitä tehtäviä, eli toisin sanoen kotoutumispalveluita, vähentävät. Tämähän koskee nimenomaan suurempia kaupunkeja, missä on suuremmat volyymit.

No, nyt sitten kun samalla kuitenkin tätä toimeentulotuen valtionosuutta vähennetään, niin kunnillehan tulee entistä suurempi kannuste käyttää enemmän rahaa kotoutumispalveluihin, jotta kukaan ei joutuisi sinne toimeentulotuelle, koska se on kallista sille kunnalle. Eiväthän silloin tietenkään nämä suuremmat kaupungit kykene sitä 60:tä miljoonaa näistä kotoutumispalveluista leikkaamaan, vaan ne joutuvat luultavasti sinne laittamaan vielä enemmän rahaa, jotteivät heidän toimeentulotukimenonsa kasva. Ja miten tällöin käy? Sitten kun on tiukkaa, niin ne säästöt haetaan jostain muualta. Tässä tulee luultavasti käymään niin, että vaikka hallitus on ajatellut, että nyt säästöt kohdentuvat näihin kotoutumispalveluihin niistä syistä, jotka juuri äsken kuvasin, niin tosiasiallisesti säästöt kohdentuvat aivan toisiin kunnan palveluihin, ja veikkaanpa, että hallituspuolueetkaan eivät ole tätä näin tarkoittaneet.

Sitten vielä suurempi kysymys on totta kai se, mitä tapahtuu jatkon osalta. Nyt kun tätä toimeentulotuen valtionosuutta todella pienennetään ja siirretään kuntien vastuulle, niin

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

kyllähän tämä tulee johtamaan siihen, että kunnat entisestään alkavat harkitsemaan, kannattaako kuntapaikkoja tarjota esimerkiksi hädänalaisille henkilöille, jotka ovat tulleet esimerkiksi meidän kiintiöpakolaisjärjestelmän puitteissa Suomeen, tai kannattaako enää pyrkiä siihen, että Ukrainasta sotaa pakenevat ihmiset saisivat katon päänsä päälle juuri siinä meidän kunnassa, koska kustannusvastuu kunnalla on sen jälkeen sitten suurempi kuin tänä päivänä.

Arvoisa puhemies! Kyllä näiden kaikkien esimerkkien pohjalta tulen siihen johtopäätökseen, että hallitus itsekään ei ole aivan ymmärtänyt, mihin tämä tulee johtamaan, ja tästähän kertoo se, että tämä esitys todella tänne eduskuntaan on tuotu myöhässä ja täältä yritetään mahdollisimman nopeasti saada lävitse. Tässä olisi järkevää käyttää hieman parempaa harkintaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

17.41 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Kyllähän se on ollut aina sellainen pyrkimys, että jos kunnilta rahaa vähennetään, niin samaan aikaan on myös pyritty niitä tehtäviä vähentämään. Siitähän tässä on juuri kysymys, että samaan aikaan niitä tehtäviä ei ole kuitenkaan vähennetty, vaikka rahoitusta ollaan vähentämässä.

Tässä edustaja Lyly aiemmin mainitsi tästä valtionosuusuudistuksesta kunnille. Onhan sekin tässä huomionarvoista nimenomaisesti, että kun kuntien taloustilanne on monessakin kunnassa todella heikko ja nyt vielä siellä on monessa kunnassa odotettu sitä valtionosuusuudistusta, joka ottaisi omalta osaltaan huomioon näitäkin tilanteita, niin sitäkin uudistusta sitten siirretään. Liekö syynä sitten se, että kunta- ja aluevaalit ovat lähellä ja taitaa näyttää siltä, että moneen kuntaan on leikkurit sitten tulossa, niin tämä keskustelu halutaankin siirtää sitten pois vaalien alta.

Edustaja Räsänen tässä edellä puhui näistä kuntapaikoista. Kyllä siinä varmaan on semmoinen vissi perä, että useassa kunnassa joudutaan jatkossa pohtimaan, kannattaako näitä paikkoja tarjota ensinkään, kun etenkin tässä on pohjalla jo aiempia päätöksiä, joissa kunnilta on leikattu nimenomaisesti tästä kotoutumiskorvauksesta. Hallitushan päätti jo aiemmin kevään kehysriihessä lyhentää tätä kotoutumisen aikaisen toimeentulotuen korvattavuutta kunnille tästä kolmesta vuodesta yhteen vuoteen, eli siinä on jo tehty tällainen todella radikaali ja iso leikkaus. Eli vuodessa pitäisi jatkossa sitten kaikkien maahan tulleiden kotoutua.

Kesällä esityksen valmistelun yhteydessä kävi ilmi, että maksuaikataulujen vuoksi säästö tapahtuisikin vasta 2027, ja se on ilmeisesti sitten se syy, että nyt sitten leikataankin vielä aiemmin ja vähän lisää. Silloin aiemmin budjettiriihessä hallitus päätti, että nimenomaan tämä 60 miljoonaa sitten leikataan tästä kotoutumiskorvauksesta kunnille, ja tässä lopullisessa esityksessä leikkaus ensi vuodelle on 60 miljoonaa, mutta sen lisäksi nimenomaan tämä perustoimeentulotuen korvattavuus kotoutuja-asiakkaiden osalta ollaan poistamassa kokonaan. Jatkossa tämä perustoimeentulotuki korvattaisiin siis toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti myös kotoutumislain mukaiseen kohderyhmään kuuluvien osalta siten, että valtion rahoitusosuus olisi jatkossa 50 prosenttia.

No, nämä kaikki yhteensä tarkoittavat sitä, että kun toimeentulotuen kustannusten korvaamisesta luopuminen heikentää kuntien taloutta noin 109 miljoonaa ja sen lisäksi vielä leikkaus laskennallisiin korvauksiin aiheuttaisi 116 miljoonan euron menetyksen vuosina

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

24 ja 25, niin kyllähän me puhutaan aivan valtavan suurista summista, ja jotenkin tuntuu siltä, että nyt nostamme kädet pystyyn, että ei näitä ihmisiä edes haluta kotouttaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

17.45 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Onhan tässä taas käsillä yksi surullinen esimerkki siitä, miten hallituksen leikkausinto ajaa hyvän lainvalmistelun edelle, ja tällekin esitykselle jää eduskuntakäsittelyssä hyvin vähän aikaa. Se haastaa tietenkin myös kuntia, kun siellä joudutaan nopeassa tahdissa keksimään, mistä sitä rahaa leikataan.

Hallintovaliokunnassakin näyttävät kuulemisissa olleen esillä tämän esityksen haitalliset vaikutukset palveluihin, ja siellä on käynyt selväksi, että kotoutumisen edistämisen rahoituksen tuntuva leikkaaminen samanaikaisesti, kun kuntien tehtäviä lisätään, heikentää kuntien kykyä järjestää lakisääteisiä palveluita ja vaikuttaa muun muassa kotoutumispalveluiden laatuun ja tehokkuuteen. Palvelujen vähentäminen voi heikentää maahanmuuttajien kotoutumista sekä pitkällä aikavälillä kasvattaa yhteiskunnalle koituvia kustannuksia. Näihin esityksen vaikutuksiin tässä hallituksen esityksessä ei ole varauduttu millään tavalla.

Huomionarvoistahan on myös se, että tämän esityksen leikkaus ei millään tavalla sopeuta tai vahvista julkista taloutta, vaan tässä vain siirretään kuluja valtiolta kunnille. Mielenkiintoista olisi kuulla hallituksen edustajilta, millä tavalla on Suomen tai suomalaisen etu, että osaoptimoidaan julkisen talouden sisällä tällä tavalla ja vain siirretään kuluja sinne toisen organisaation maksettavaksi, koska silti veronmaksajat nämä kulut tulevat jatkossakin maksamaan.

Itsekin kuntapäätäjänä näen kyllä tällä hetkellä hyvin sen, että nämä kaikki hallituksen kuntiin kohdistuvat leikkaukset tulevat näkymään suomalaisten lähipalveluissa, siellä jokapäiväisessä arjessa, kouluissa, liikenteessä, kulttuurissa, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja niin edelleen. Sen takia nyt viimeistään olisi kyllä aika muuttaa suuntaa ja tukea kuntia siinä, että nämä elintärkeät palvelut ympäri Suomen voidaan taata suomalaisille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.47 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta sai hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa laajasti arvostelua osakseen. Sain itsekin valiokunnan jäsenenä olla tätä hyvin tyrmäävää kritiikkiä kuuntelemassa. Eriyisen kriittisiä valiokunnan asiantuntijakuulemisissa olivat juuri kunnat ja kaupungit sekä heidän edustajansa, siis juuri ne tahot, joilla on tässä maassa päävastuu siitä, että kotouttaminen onnistuu paikallisella tasolla tai että onnistuu ko se ylipäättään. Teen vielä tästä hallituksen esityksestä tämän hallintovaliokunnan mietinnön ensimmäisessä käsittelyssä muutaman noston tästä palautteesta, sen kaikkein havahduttavimmista osista.

Kuntaliitto suhtautui tähän esitykseen lausunnossaan erittäin kielteisesti. Kuntaliitto katsoi, että kuntien nykyiseen rahoitustilanteeseen uudet lisäheikennykset ovat kohtuuttomia. Moni meistä tässäkin salissa on mukana niin vähän pienemmissä kuin suuremmissakin kunnissa ja kaupungeissa paikallisessa päätöksenteossa, ja voimme varmasti yhtyä siihen tilannekuvaan, joka myös Kuntaliitolla oli omassa lausunnossaan, että kunnillakin on

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

taloudessaan nyt kovin vaikeaa. Tähän tilanteeseen tämä hallituksen esitys on todella huolestusti ajoitettu.

Kuntaliitto oli tarkalla kammalla käynyt läpi myös ne hyvin harvat, suorastaan marginaaliset tehtävät, mitä hallituksen esityksessä esitetään karsittavaksi kuntien kotoutumisen edistämisen palveluista. Siellähän oli muutama tehtävä, mutta ei kyllä kovinkaan pitkää listaa saisi, jos nämä tehtävät nyt tässä luettelemaan lähtisin. Kuntaliitto totesi lausunnossaan, että hallitus ei vähennä kuntien velvoitteita samassa määrin kuin hallitus vähentää kunnille maksettavia korvauksia tässä esityksessä eri tavoin. Tämä sama ongelmahan pätee myöskin muuhun hallituksen kuntapolitiikkaan. Hallitushan tavoittelee kuntien normien purulla 100 miljoonan euron säästöä, mutta yhdeksän miljoonan edestä näitä säästöjä, purettavia tehtäviä on onnistuttu löytämään. Eli tässä hallituksen esityksessä nyt kotoutumisen osalta toistetaan tätä samaa epäsuhtaa, että rahaa viedään enemmän, tehtäviä puretaan vähemmän. Kyllähän näiden pitäisi olla vähintäänkin tasapainossa, jos halutaan aidosti toteuttaa sellaisia muutoksia, joissa se talouden paine kunnille ei kohtuuttomaksi kasva.

Tähän Kuntaliiton esittämään kritiikkiin yhtyivät myös kaupungit, hieman suuremmat ja isommat. Lappeenrannan kaupunki katsoi omassa lausunnossaan, että esityksellä tulee olemaan kielteinen vaikutus kuntien talouteen. Lappeenrannan kaupunki toteaa myös: ”Rahoitukseen toteutettavat muutokset ja säästöt tulevat vaikuttamaan kuntien taloudellisiin mahdollisuuksiin järjestää kotoutumislain mukaisia palveluja.” Lisäksi Lappeenrannan kaupunki totesi lausunnossaan, että säästöt kohdentuvat ennen kaikkea niihin kotoutuja- ja maahanmuuttaja-asiakkaisiin, jotka hyötyisivät eniten kotoutumista edistävästä toimista ja palveluista. Jälleen onkin syytä kysyä, mitä me saavutamme yhteiskuntana, että me heikennämme juuri niiden ihmisten palveluita, jotka niitä eniten tarvitsisivat. Koska ei voi olla niin, että yhdenkään ryhmän tavoitteena tässä maassa olisi se, että meillä maahanmuuttajat, kotoutumispalvelun asiakkaat eivät kotoutuisi, koska ei siitä mitään hyvää seuraa. Ihminen, joka kotoutuu meidän yhteiskuntaamme, hienoon yhteiskuntaan tänne Suomeen, pääsee opintojen piiriin, pääsee työelämään kiinni, pääsee viettämään täällä omannäköistä aikaa, myöskin kontribuomaan tähän suomalaiseen yhteiskuntaan tavalla, joka on toivottavaa. Eli kyllä tästä kotoutumisen onnistumisesta aivan kaikki hyötyisivät, aivan kaikki siitä hyötyisivät.

Arvoisa puhemies! Vielä tästä Lappeenrannan kaupungin erittäin osuvasta lausunnosta haluan erään seikan nostaa esiin tähän hallituksen esitykseen liittyen. Lappeenrannan kaupunki totesi tässä lausunnossaan, että mahdolliset korjaavat toimenpiteet epäonnistuneesta kotoutumisprosessista ovat kokonaistaloudellisesti säästöjä monin verroin korkeammat. Tämäkin huomio kyseenalaistaa sen, että tällä hallituksen esityksellä aidosti olisi lyhyellä saatikka pitkällä aikavälillä saavutettavissa kestävästi niitä säästöjä, mitä hallitus tavoittelee. Suurta huolta onkin syytä kantaa siitä, johtaako tämä hallituksen esitys sellaiseen tulevaisuuteen, jossa nämä epäonnistuneen kotoutumisen kustannukset tulevat vain kasvaamaan.

Onhan tämä hallituksen esityksen saama lausuntopalaute, jota olen tässä nyt vain kahden hyvin painavan lausunnon osalta eritellyt, aika kylmää luettavaa. Kysynkin jälleen siitä, miksi hallitus ei kuuntele kuntia tässääkään asiassa, kun se näitä esityksiään tänne eduskuntaan tuo, vaikka kuntien puolesta täällä puhutaan viikosta toiseen hyvinkin voimakkaan äänenpainoin. On tässä yhteydessä syytä todeta, että päivä päivältä vaikuttaa enemmän siltä, että pohja hallituksen kuntapolitiikalta on laajemminkin pettämässä. Val-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

tionosuusuudistus, jota kunnissa odotetaan kuin kuuta nousevaa, on myöhentymässä — sen me tiedämme jo kaikki — vuodella eteenpäin. Kiinteistöverouudistusta, joka sekin on kuntien näkökulmasta erittäin tärkeä, ei näy, ei kuulu. Kun siihen päälle tuodaan vielä näitä yksittäisiä kotoutumisen edistämiseen liittyviä heikennyksiä, jotka nekin lisäävät kuntien ahdinkoa puhumattakaan siitä, että valtion talousarviossa on myös tämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru kuntien valtionosuusrahoitukseen säädetty, niin alkaahan tämä kokonaisuus jo vahvasti siihen viittaamaan, että hallituksen kuntapolitiikan pohja on putoamassa pois, ja tähänkin tarvitaan suunnanmuutos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

17.54 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä on merkittäviä muutoksia kotoutumisen edistämiseen. Leikkauksia tulee kunnille maksettaviin kotoutumiskorvauksiin, ja kotoutumisen aikaisen perustoimeentulotuen korvattavuudesta luovuttaisiin. Tällaiset muutokset asettavat kuntien talouden ja kyvyn tarjota kotoutumispalveluja merkittävään haasteeseen.

Esityksen mukaan tulevat säästöt eivät oikeastaan vähennä julkisen talouden menoja, kuten tässä on jo tullut ilmi monessa puheenvuorossa, vaan ne vain siirtävät kustannuksia kunnille ja vaikeuttavat niiden toimintaa edelleen. Tämä voi heikentää kotoutumispalvelujen laatua ja pitkällä aikavälillä jopa kasvattaa yhteiskunnalle koituvia kustannuksia. Mikä on myös erityisen harmillinen arvovalinta, on se, että tällä esityksellä haitataan muun muassa niitä kuntia, joissa on paljon ukrainalaisia sotaa paenneita ihmisiä.

Kunnat ovat panostaneet paljon kotoutuvien auttamiseen, mutta nyt ne saavat vain entistä vähemmän tukea valtiolta, vaikka kotoutujien määrä ja haasteet voivat vain kasvaa. Tämä heikentää kannustimia vastaanottaa pakolaisia ja vaikeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista, ja juuri kotoutumistahan meidän pitäisi edistää.

Lisäksi kotoutujien työllistymishaasteet eivät ratkea pelkästään rahoituksen siirtämisellä kunnille, vaan tarvitaan riittäviä resursseja myös kotoutumispalveluihin ja työllisyyttä edistäviin toimiin. Ja kuten tässä on jo tullut ilmi, niin tämä esitys ei tuo tähän tarpeeseen ratkaisua.

Mikä tässä myös huolettaa, koska kuntien taloudesta iso osa menee sinne varhaiskasvatukseen ja koulutukseen — onko se peräti kaksi kolmasosaa vai jopa enemmänkin, ehkä täällä osataan myös siihen vastata — on se, että käykö tässä siis niin, että itse asiassa koulutuksesta sitten lopulta aletaan leikkaamaan, ja sekin on tietysti todella harmillista, kun kunnat ovat jo entisestään hankalassa taloudellisessa tilanteessa.

Kaiken tämän edellä mainitun vuoksi tuen sitä, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

17.56 Saku Nikkanen sd: Arvoisa puhemies! Tosiaan tätä lakiesitystä on seurannut merkittävä kiire. Esitys annettiin eduskunnalle kaksi viikkoa sitten, vaikka kyseessä on budjettilaki ja sen vaikutukset kuntiin, kuten todettua, ovat merkittävät. Meillä hallintovaliokunnalla oli mietinnön laatimiseen aikaa viikko. Voidaan siis varsin hyvällä syyllä kysyä, vastaako tämä laadukasta lainvalmistelua. Tässä kiireen kyljessä kulkevat myös nämä taloudelliset vaikutukset, jotka siis todella ovat kunnille merkittävät. Toimeentulotuen kustannusten korvaamisesta luopuminen heikentää kuntien taloutta 109 miljoonalla vuosina

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

2025—2028. Sen lisäksi leikkaus laskennallisiin korvauksiin aiheuttaisi kunnille 116 miljoonan euron menetyksen vuosina 24—25.

Kotoutujien työllistymisessä on tunnistettuja haasteita, eikä perustoimeentulotuen rahoitusvastuun siirtäminen kuntaan ole keino nopeuttaa haastavasti työllistyvän ryhmän työllistymistä. Sen sijaan kotoutumispalvelujen mutta myös ensi vuoden alusta kuntiin siirtyvien TE-palveluiden resurssien pitäisi olla riittävät, jotta kunnat voivat toteuttaa muutostilanteessa ehjiä palveluketjuja. Kunnat ovat, kuten tiedämme, myös historiallisen uudistuksen edessä, kun TE-palvelut siirtyvät kuntien muodostamille alueille. Rahoitus tähänkin vaikuttaa olevan riittämätön, joidenkin arvioiden mukaan noin 100 miljoonan euron luokkaa. Omassa kotikaupungissani Salossa työllisyyspalvelut ovat arvioineet, että uusilla TE-palveluilla on vähintään miljoonan euron vaje, eli se rahoitus ei muka siirtyisi täysimääräisesti. Pelkona on, että se on vielä suurempi summa. Olemme toki vastuullisina kuntapäittäjinä Salossa varautuneet tähän, mutta se, miten pitkään pystymme siihen varautumaan, on sitten toinen kysymys.

Lisäksi, niin kuin tässä nyt tämän lakimuutoksen yhteydessä on todettu, kunnille tulee lisäleikkuri, johon me emme ole vielä talousarviossa varautuneet, niin että vaarana on, että säästöt todella... Niin kuin tässä edustaja Hamarikin totesi, saattaa olla, että nämä leikkaukset sitten kohdistuvat johonkin paljon kipeämpäänkin kohteeseen eli vaikka perusopetukseen.

No, ehkä tästä TE-uudistuksesta vielä tässä yhteydessä on pakko mainita, että kun se nyt vuodenvaihteessa tulee ja tällainen rahoitusvaje sekä tämän nyt käsiteltävän lakimuutoksen leikkurin yhteydessä että myöskin jo aiemmin todetun leikkurin yhteydessä, niin kyllä itseä ainakin huolestuttaa se, että pitäisi olla jotain oppinut tästä sote-uudistuksesta, eli kyllä se riittävä rahoitus antaa myöskin sen työrauhan sinne alueelle. Tässä kohtaa nyt sitten puhutaan työllisyysalueista ja kunnista. Eli kyllä meidän nyt tarvitsisi sen verran peruuttaa tässä lainsäädännössä, että annettaisiin kunnille ja niiden muodostamille työllisyysalueille riittävä aika saada palvelunsa järjestykseen, myös riittävä rahoitus järjestymään ja myös erityisesti riittävä rahoitus kunnolliseen kotoutumiseen ja sitä kautta myöskin meidän maahanmuuttajien integroitumiseen meidän yhteiskuntaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.01 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuntiin kohdistuu todella isoja leikkauksia. Kotouttamiseen liittyvä kulujen karsiminen tai kulujen leikkaaminen, se, mitä kunnat tarvitsevat, on yksi osa. TE-uudistuksen alku ensi vuoden alussa: Kuntaliitto arvioi, että 100 miljoonaa on siinä se kustannusten vaje, joka valtiolta jää korvaamatta. Sitten tässä samassa yhteydessä tapahtuu se, että kunnat osallistuvat ensi vuoden alusta lähtien työttömyysturvan rahoitukseen: ensin 100 päivästä 10 prosenttia, 200 päivästä 20 prosenttia, 300 päivästä 30 prosenttia, 400 päivästä 40 prosenttia ja 700 päivästä 50 prosenttia, niin että se nousee koko ajan. Ja nyt kun työttömyys on korkeammalla tasolla kuin silloin, kun tätä uudistusta on tehty 2003, niin kunnille tulee tätäkin kautta lisäkuluja. Tämä indeksijarru on tässä yhtenä tuotu esiin ja tämä byrokratian purku, jota ei korvata. Byrokratiaa ei pureta niin paljon, kun leikataan suoraan valtion kuluja. Ja sitten on tämä toimeentulotuen jyrkkä kasvu, mistä edellisessä puheenvuorossani mainitsin. Eli kunnille kohdistuu paljon näitä yksittäisiä leikkauksia ja kustannusten kasvua, joita ne eivät pysty tekemään muulla tavalla kuin miettimällä, onko veronkorotuksia vai, voiko sanoa, palvelujen leikkaamisia.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

No, sitten jos katsotaan kuntien erilaisuutta tässä kokonaisuudessa, niin kuntaveroprosentit Suomessa ovat 4,6:n ja 10,8:n prosentin välillä, eli näkee sen todella ison haitarin kuntaverossa. Ja sitten vielä tähän lisäksi on se, että yhden kuntaveroprosentin tuotto jo on pienimmillään 135 euroa per asukas vuodessa ja suurimmillaan 450 euroa per asukas. Sen haitarin näkee siitä, että kunnat ovat tavattoman erilaisessa asemassa myös näillä veroprosenteilla ja niitten tuotoilla. Ja nyt kun tähän yhteyteen laitetaan näitä leikkauksia, niin pienikin lisäleikkaus saattaa katkaista sitten sen kamelin selän tässä yhteydessä, ja tämä on todella vaikea yhtälö. Jos pelkästään olisi tämä eikä olisi kotouttamiseen liittyvää asiaa, luulen, että kunnat siitä selviäisivät, mutta kun täällä on puolenkymmentä muutakin asiaa, jotka tässä ympärillä on.

No, voi kysyä, missä kunnat sitten voivat toimenpiteitään tehostaa ja mistä leikata. Kaksi kolmasosaa kuntien menoista kohdistuu sivistys- ja kulttuuritoimeen. Sivistystoimessa on varhaiskasvatus, peruskoulutus ja toinen aste, ja ne ovat suurimmat menoerät kunnilla. Jos nyt sitä ajatellaan, että kun pitäisi jotain sopeutustoimia kunnissa tehdä, niin se kohdistuu näihin asioihin. Varmaan ei tule olemaan helppoa, eivätkä kunnat tällaiseen kokonaisuuteen mielellään lähde, ainakaan minä kuntapäättäjänä en halua sellaista viedä eteenpäin.

No, sitten jos ajatellaan vielä tätä kokonaisuutta, kuinka nämä kuntiin kohdistuvat, niin varmaan maahanmuuton kasvu on myöskin osaltaan tuonut siihen kuntien eriytymiskehitykseen jotain näkökulmaa ja jotain erilaisuutta. Isot kaupungit käytännössä ovat niitä, joihin maahanmuuttoa eniten kohdistuu, mutta niihin kohdistuu myös sisäinen muuttoliike. Täällä kuntien kulurakenteessa on kahdella tavalla myöskin olemassa lisämenoja. Toisaalta se on myös mahdollisuus näille isoille kaupungeille.

Nämä kaikki kokonaisuudet — sitten kun katsotaan, että meillä on näitä, niin pitääkö tehdä palveluverkkopäätöksiä vai tehdäänkö veronkorotuksia, tehdäänkö palveluihin päätöksiä — tuovat kunnille suuria haasteita. Ja nyt luulen, että kun ensi keväänä on kuntavaalit ja aluevaalit, niin siellä yhteydessä varmasti käydään tätä kuntien taloustilannetta vahvasti läpi, kun nähdään se, että veronkorotuspaine Suomessa on keskimäärin sen yhden prosenttiyksikön, minkä tuossa aiemmin jo mainitsin. Eli olemme siirtämässä valtiolta myös kuntiin sellaisia rasitteita julkisen talouden sisällä, jotka ehkä sinne eivät kuuluisi, vaan pitäisi huolehtia siitä, että edes joku alue tässä julkisessa hallinnossa pysyisi kunnossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.07 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on tosiaan mukana muutamia purettavia tehtäviä kuntien kotoutumisen edistämisen velvoitteista, mutta kuten täällä onkin jo aiemmissa puheenvuoroissa hyvin tuotu esiin, näiden purettavien tehtävien määrä ei millään tavalla vastaa yksi yhteen sitä, miten paljon valtion rahoitusta kotoutumisen edistämisestä, näistä erilaisista palveluista, vastuista, ollaan samalla vähentämässä. Eli tämä epäsuhta on kyllä todella suuri, ja kyllähän kunnat tästä esityksestä pakkasen puolelle jäävät taloudellisesti — se voidaan tässä aivan avoimesti sanoa ja myöntää, ei siitä ole epäselvyyttä.

Yhden purettavan tehtävän haluan vielä erikseen nostaa tässä keskustelussa esiin tuolta hallituksen esityksestä. Kunnan kotoutumishojelman sisältöä koskien on tässä hallituksen esityksessä esitetty kumottavaksi kunnan velvoite kotoutumishojelma-asiakirjan laatimi-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

sesta. Kunnan on kuitenkin joka tapauksessa lakiesityksen mukaan järjestettävä kotoutumisohjelman, joten tämä kotoutumisasiakirjasta luopuminen ei tuo säästöä. Eli kun lähdetään jopa näitä purettavia tehtäviä ja tätä niin sanottua norminpurkua tarkastelemaan, niin sieltä löytyy kyllä aikamoisia kukkasia. Se on hyvin ohutta, jopa se pieni marginaalinen tehtävien purku, mitä tähän hallituksen esitykseen sisältyy. Jos hallitus olisi oikeasti huolissaan tässä maassa kotoutumisen tilasta ja siitä, että kotoutumisen edistämisen palvelut eivät riittävällä tavalla toteudu, niin että meillä kotoutuja-asiakkaat työllistyisivät, pääsisivät opintojen piiriin ja niin edespäin, niin se tekisi tässä kyllä suunnanmuutoksen, lopettaisi näiden pelkkien säästölakien tehtailemisen tänne eduskuntaan ja ryhtyisi aidosti tarkastelemaan sitä, miten kotoutumisen edistämistä voitaisiin kehittää.

Tahdon antaa hallitukselle yhden vinkin, mistä voisitte tämän työnne aloittaa: Vaalikaudella 2015—2019 tässä talossa valmistui silloisen tarkastusvaliokunnan yksimielinen raportti kotoutumisen kehittämisestä. Se on painava asiakirja, joka kannattaa kaivaa sieltä arkistojen kätkeistä — löytyy varmasti helposti myös täältä eduskunnasta. Siellä oli yksimielinen raportti, jonka tarkastusvaliokunta tuolla vaalikaudella teki, jossa se oli käynyt läpi omana asianaan koko tämän meidän kotoutumisjärjestelmän, kaikki sen pullonkaulat, kaikki sen puutteet, ja esitti aivan yksimielisiä suosituksia, miten tätä järjestelmää pystyttäisiin kehittämään niin, että se aidosti palvelisi niitä tärkeitä tavoitteita, joita tässä maassa ja paikallisesti kotoutumiselle asetetaan. Kannustan, että hallitus kaivaisi tämän raportin esiin sieltä pölyistä, ryhtyisi niitä toimia toteuttamaan, koska siellä on vielä paljon asioita, joita ei tässä maassa ole toteutettu ja jotka kotoutumista aidosti parantaisivat näiden säästölakien asemasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

18.10 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella tällä esityksellä, joka meillä tässä on käsittelyssä, kustannusvaikutus kunnille tulee olemaan se vajaa 200 miljoonaa — eli toisaalta näiden kotouttamiskorvausten vähentämisen myötä ja toisaalta sitten valtion maksusuosuiden vähentämisen myötä täältä toimeentulotuen puolelta. Niin kuin olemme tässä kuulleet, tämä on hyvinkin mittava kokonaisuus. Kun tiedostamme samalla, että kuntatalous on myös erittäin vaikeissa kantimissa, ja itse asiassa hallituksen talousarvioesityksenkin mukaan tällä kehyskaudella kuntatalous on heikkenemässä kaikinensa, niin tähän todella huonosti sopii se, että kun tästä norminpurusta nyt paljon puhutaan — ja ihan ymmärrettävästi sitä pyritään edistämään — niin ennen kuin yhtään normin normia kevennetty, mikä tosiasiallisesti toisi kunnille kustannussäästöjen mahdollisuuksia, rahat viedään. Kaikki ymmärtävät, että eihän se näin toimi, että jos tehtävät jäävät ennalleen, varsinkin ne tehtävät, jotka eniten aiheuttavat kustannuksia, ja sitten rahat viedään, niin tosiasiallisesti silloinhan vain maksuvastuu siirtyy ja kuntien ahdinko tässä huononee.

Edustaja Lyly käytti tuolta pöntöstä puheenvuoron, jossa hän hyvin summeerasi tätä kuntatalouden kokonaisuutta, ja todella kuvaavaahan on se, että jo ennen näitä hallituksen uusimpia päätöksiä, jotka tulevat heikentämään kuntien taloudellista asemaa, kuntataloudessa on laskennallisesti, siis laskennallisesti, vähintään prosenttiyksikön veronkorotuspaine. Se kertoo siis siitä, että keskimäärin yhden tuloveroprosenttiyksikön verran kuntatalous on alijäämäinen — tai siellä se alijäämä on totta kai suurempi, mutta tämä uusi tasapainotustarve jo ensi vuodenkin osalta on todella tämän yhden prosenttiyksikön. Kuten tiedämme, tämä leikkaus kohdistuu varsinkin nyt sitten suurempiin kuntiin, mutta talou-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

dellisestihan suurimmassa ahdingossa ovat tietenkin pienemmät kunnat, ja pienemmissä kunnissa on hyvin vaikea enää hirveästi veroprosentin kautta tasapainoa saada, koska verot ovat jo siellä kaikista korkeimmat, mutta toisaalta yksittäisen veroprosentin tuotto per kuntalainen on yleensä matalampi kuin suuremmissa kaupungeissa. Ja sanon tämän nyt vain sen takia, että tiedostamme täällä, että vaikka olemme huolissamme valtiontaloudesta ja puhumme paljon täällä hyvinvointialueiden taloudesta ja tämä kuntatalouden kokonaisuus on jäänyt liian vähälle huomiolle, niin nyt kun ensi keväänä kuitenkin kuntavaalit koittavat, on hyvä meidän kaikkien tiedostaa, mihin nyt nämäkin päätökset, joita täällä ollaan hallituksen enemmistöllä tekemässä, kuntataloutta ovat viemässä tulevina vuosina.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

18.13 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä siis se keskeinen muutos on, että Kelan täysimääräinen korvaus perustoimeentulotuesta poistuu ja rahoitus siirtyy kunnille. Valtionosuudeksi jää 50 prosenttia. Tämä siirto tuo haasteita kunnille ja hyvinvointialueille, erityisesti kotoutujien tukitarpeiden kasvaessa. Muutokset eivät vähennä julkisen talouden kustannuksia ilman että kunnat onnistuvat vähentämään perustoimeentulotuen saajien määrää työllistymisen ja kotoutumisen edistämisellä. Nythän ei näytä näin olevan, että perustoimeentulotuen saajat olisivat jotenkin vähenemään päin tai maassa työpaikat lisääntyisivät, vaan valitettavasti päinvastoin.

Kunnille jää siis entistä suurempi vastuu kotoutujien työllistamisestä ja kotoutumissuunnitelmien toteuttamisesta. Säästöjen toteuttaminen voi kuitenkin johtaa siihen, että palveluja joudutaan supistamaan, mikä voi hidastaa kotoutujien työllistymistä ja kotoutumista.

Katsoin näitä lausuntopalautteita, ja STM:n lausunnossa on myös mainittu, että samalla esityksellä ehdotetaan monialaisten kotoutumissuunnitelmien kumoamista, mikä voisi selkeyttää yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Kuitenkin jos palveluja vähennetään, se voi heikentää kotoutujien tukea ja viivästyttää kotoutumisen etenemistä.

Näitä muutoksia tehdään siis osana hallituksen säästötoimenpiteitä, mutta olisi tärkeää varmistaa, etteivät ne vaaranna kotoutujien integroitumista yhteiskuntaan. Miten tämä vaikuttaa näiden palveluiden laatuun ja kotoutumisen sujuvuuteen, jää nyt nähtäväksi.

Vielä siis tässä STM:n erityisasiantuntijan lausunnossa sanotaan: ”Tämä osaltaan tuo epävarmuutta vaikutusten osalta. Esityksen vaikutusten arviointia on laajennettu lausunto kierroksen jälkeen, mikä on positiivista. Tästä huolimatta toteutuviin vaikutuksiin liittyy huomattavia epävarmuuksia juuri laskennallisten korvausten alentamisen käytännön kohdentumisen osalta.” Eli tässä tähän taloudelliseen epävarmuuteenkin otetaan kantaa.

Tämä lakiehdotus tulisi hylätä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.15 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tänään täällä tämän hallintovaliokunnan mietinnön käsittelyn yhteydessä on aivan oikein puhuttu paljon kunnista ja siitä, miten tämä hallituksen esitys kohtelee kuntia. Tässähän on syntymässä näiden rahoitusleikkausten seurauksena kuntiin tilanne, jossa kunnat joutuvat todellakin valitsemaan, heikentävätkö ne nykyisiä, laadukkaasti järjestämiään kotoutumisen palveluita vai pitävätkö ne kotoutumisen edistämisen palvelut nykytasolla ja korvaavat sitten sen vähenevän valtionrahoi-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

tuksen tekemällä leikkauksia jostain muualta kunnan palveluista. Leikataanko koulutuksesta, leikataanko vapaasta sivistystyöstä, leikataanko liikuntapalveluista — tämäntapaisten kysymysten edessä kunnissa ollaan. On kyllä todella surullista, että hallitus asettaa kunnat tähän tilanteeseen, jossa ne joutuvat tekemään todellakin valinnan puun ja kuoren välissä, mistä palveluista heikennetään, jotta voidaan pitää kiinni niistä kotoutumisen edistämisen palveluista, joita arvatenkin monissa kunnissa on erittäin hyvällä tavalla tehty ja tähänkin asti järjestetty. Tietysti kunnat voisivat mennä myös sinne kuntalaisten kukkarolle ja korottaa veroja, mutta epäilen, että kovin monessa kunnassa, jossa taloudellinen tilanne on se, että veronkorotuksia on jo tähänkin mennessä jouduttu tekemään kuntatalouden heikon tilanteen vuoksi, halukkuutta myöskään tähän veronkorotukseen tuskin on. No, siitä siis seuraa, että todennäköisintä lienee, että kunnissa ollaan todellakin menossa sitten siihen ratkaisuun, että heikennetään kotoutumisen edistämisen palveluiden tasoa riippumatta siitä, ovatko ne siellä toteutuneet hyvin vai tarvitsisivatko näiden heikennysten asemasta pikemminkin lisäpanostuksia ja kehittämistä.

Kun, ja jos, tähän palveluiden heikentämiseen siellä kunnissa lähdetään, niin aivan kuten hallintovaliokunnan lausuntopalautteessakin on paljon tuotu esiin, itsekin kannan huolta vaikutuksista työllisyyteen. Mitä tapahtuu meidän kotoutumisasiakkaiden, maahanmuuttajien, työllisyydelle, kun näitä kotoutumisen edistämisen palveluita lähdetään heikentämään? Lausuntopalautteessa kannettiin paljon huolta siitä, onko tällä leikkauksella toteutuessaan siellä kunnissa kielteisiä vaikutuksia kotoutumisen palveluiden piirissä olevien asiakkaiden työllistymiseen, ja sehän on sitten koko kansantalouden ja koko meidän työllisyyskehityksen kannalta huoli, jos näin pääsee tapahtumaan. Tässä jokin aika sitten työ- ja elinkeinoministeriö julkisti tämän paljon puhutun työllisyyskatsauksensa, jossa työ- ja elinkeinoministeriö — hallituksen itsensä johtama ministeriö siis — totesi, että näillä hallituksen säästöillä on kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja näillä säästöillä on syvennetty työttömyyttä tässä maassa. Taitaakin olla niin, että tämä hallituksen esitys sopii hyvin jatkoksi siihen työ- ja elinkeinoministeriön raportin johtopäätökseen, [Puhemies koputtaa] jossa todella näiden säästöjen kielteinen vaikutus työllisyyteen nähdään. Toivon todella, että tässä maassa pyritäisiin pikemminkin edistämään maahanmuuttajien työllistymistä kuin heikentämään sitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

18.19 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän kotoutumisesta annetun lain muuttamisen yhteydessä on tässä salissa mielestäni aika ansiokkaastikin nostettu edeltävissä puheenvuoroissa esiin niitä lain vaikutuksia sinne kuntien talouteen ja myöskin äskeisessä puheenvuorossa edustaja Peltosen esittämiä vaikutuksia myös tähän työllisyyteen. Tässä salissa on aiemmin käyty aika paljonkin keskustelua, muun muassa kyselytunneilla ja muuten, että miten tämä hallitus on onnistunut omissa työllisyystoimissaan, ja tästä tulostaulustakin on peistä taitettu, ja täytyy sanoa, että kaipaisin myös itse kovastikin tämän lakiesityksen työllisyysvaikutuksia ja erityisesti niitä aitoja vaikutuksia, sillä näistä laskennallisista vaikutuksista meillä alkaa olla jo vähän turhankin paljon kokemusta, ja vaikka niiden kyseenalaistamista on ministeriaitiostakin paljon paheksuttu, niin täytyy sanoa, että välillä tuntuu, että eivät ne pelkät laskennalliset vaikutukset sitten siellä tosielämässä toteudu.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Nyt kun puhutaan tästä kotoutumisesta ja sen työllisyysvaikutuksesta, niin semmoinen arkijärkikin jo sanoo, että mitä paremmin pystymme antamaan koulutusta siinä kotoutusvaiheessa, ja kun maahanmuuttaja tulee, niin mitä nopeammin hän oppii kielen, sitä helpompi hänen on työllistyä. Toki, niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani nostin esimerkkinä sen, että kotikaupunkiini Saloon on paljon tullut näitä ukrainalaisia maataloustyöntekijöitä, jotka eivät välttämättä työssään sitten aidosti sitä kielitaitoa tarvitse, niin siitä huolimatta tavallaan, että he pystyvät aidosti integroitumaan tähän meidän yhteiskuntaan, hoitamaan asioitaan myöskin itsenäisesti ja näin, sitä kielikoulutusta ehdottomasti tarvitaan. Ja voi olla, että heillekin sitten, kun he tänne mahdollisesti jäävät pysyvästi asumaan, joku muunkinlainen työ sitten alkaa maistumaan kuin se pelkkä maataloustyö, ja silloin tietysti taas se kielitaito, että voi kouluttautua uuteen ammattiin, ehdottomasti tarvitaan. Sanoisin näin, että mitä aikaisemmin siihen kielikoulutukseenkin pääsee ja heti sitä kielitaitoa myöskin harjoittamaan, sen paremmin sen myös voi oppia ja sitä kautta työllistyä.

Ehkäpä, jos hallituskin tällaiset asiat ottaisi huomioon näitä lakeja säätäessään, tämä 100 000 työpaikan tavoite, jonka kaikki tässä yhdessä jaamme, saattaisi jopa toteutua. — Kiitos. [Eemeli Peltonen: Oikein!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

18.22 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä edellä edustajat Peltonen ja Nikkanen kävivät hyvin läpi tämän esityksen kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja työllisyyden edistämiseen, ja näihin huomioihin on helppo yhtyä, sillä näiden kotoutumispalveluiden tarkoituksenahan juuri on edesauttaa ihmisiä pääsemään työn syrjään kiinni antamalla kielikoulutusta, muita taitoja, joita työnhaussa Suomessa tarvitsee. Siltä osin on minusta hienoa, että hallitus tässä omassakin esityksessään kuitenkin toivoisi, että nämä säästöt, jotka nyt kohdistuvat näihin kotoutumispalveluihin, eivät kohdistuisi kielikoulutukseen tai muihin työllisyyttä edistäviin koulutuksiin, lasten tukemiseen. Hienoa, että hallitus tämän ymmärtää. Valitettavasti tosiasiallisesti, kun tässä on kuitenkin kysymys yleiskatteellisesta rahasta, niin jokainen kuntahan sitten itse päättää, mihin ne mahdolliset säästöt kohdistuvat.

Mutta ylipäättensä, arvoisa puhemies, tämänkin asiakohdan osalta on syytä todeta, että kun tässä nyt puhutaan kotoutumispalveluista, niin kyllähän näillä on myös jonkunnäköinen signaalivaikutus sitten maan rajojen ulkopuolellakin ja maan rajojen sisäpuolellakin, että millä tavalla erilaiset ihmiset kokevat, ovatko he tässä yhteiskunnassa toivottuja vai epätoivottuja. Tätä keskusteluahan on käyty myös kuluneella viikolla liittyen tulevaan itsenäisyyspäivään ja sen tapahtumiin. En yhtään ihmettele, että moni muualta tullut Suomessa asuva, työtä tekevä hieman kummastelee, mihin suuntaan myös tämän maan ilmapiiri on menossa. Sehän näkyy itse asiassa näissä muissakin keskusteluissa liittyen näihin muihin esityksiin, joita hallitus tähän taloon on tuonut, liittyen esimerkiksi ulkomaalaislain muutoksiin, liittyen esimerkiksi ulkomaalaisten työntekijöiden asemaan ja niin edelleen.

Kyllä se viesti, joka elinkeinoelämältäkin tulee, on syytä painokkaasti hallituksessa ottaa huomioon, että näitä uutisia tuolla maailmallakin seurataan. Moni saattaa miettiä, kun työtarjouksia sitten useammasta maasta tulee, että kannattaako välttämättä tänne tulla, onko ilmapiiristä tullut sellainen, että se ei ainakaan vedä puoleensa. Siksikin tämä olisi tärkeää hahmottaa, että kun nyt katsomme uusimpia ennusteita työllisyyteen liittyen tai

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

vaikkapa meidän väestöennusteita, niin kyllä selkeä viesti on se, että pitkälti työllisyyden kasvu nojaa meillä juuri työperäisen maahanmuuton varaan. Meidän väestönkasvu nojaa työperäisen maahanmuuton varaan. Sen takia myös tämä negatiivinen signaalivaikutus on otettava huomioon, kun lainsäädäntöä tehdään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

18.25 Saku Nikkanen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vielä tästä aiheesta kotoutumisen osalta. Myös sellainen ryhmä maahanmuuttajia, voi sanoa, joka ehkä erityisesti korostuu myös näissä turvapaikanhakijoissa, on lapset ja nuoret. He ovat tässä jääneet tavallaan ehkä vähän vähemmälle huomiolle kenties sen takia, että heillä tämä kotoutuminen sujuu luontevammin sieltä koulun tai päiväkodin kautta.

Mutta kun samaan aikaan me olemme täällä kritisoineet sitä, että kun tässä lakiesityksessä suoraan leikataan siitä kotoutumisesta, hallituksen tulisi tehdä myöskin kuntien toimintaa ja sitä kotouttamista helpottavia lainsäädännöllisiä toimenpiteitä. Ainakin yksi sellainen huoli, mikä on noussut useissakin keskusteluissa ja ehkä jo pidemmän aikaa tavallaan tätä kotouttamista heikentävänä seikkana, on tämä, miten lapset osallistuvat maahanmuuttajaperheissä varhaiskasvatukseen. Sitä kautta meillä on paljon perheitä, joissa ehkä vähän kulttuurisenkin taustan osalta on totuttu siihen, että lapsia hoidetaan kotona, eikä tämä meidän varhaiskasvatusjärjestelmämme ole niin tuttu.

Ehkä tästä juontuu sitten se seuraus sinne, että meillä on jo pidemmän aikaa tullut hieman huonojakin tuloksia peruskoulussa. Meillä on peruskoulussa jo aika pitkällä olevia oppilaita, jotka ovat pitkään olleet mukana koulutusjärjestelmässä, mutta kielitaidon kanssa on isoja haasteita. Minun mielestäni olisi suotavaa, että hallitus tarttuisi tämäntapaisiin haasteisiin, eli miten saisimme kannustettua maahanmuuttajaperheitä siihen, että lapsia vietäisiin jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sinne varhaiskasvatuspalveluiden pariin, jossa he tietysti oppisivat automaattisesti suomen kieltä ja sitten sitä kautta, jos meillä olisi hieman paremmat kotouttamispalvelut ja kielikurssit, myöskin nämä vanhemmat voisivat osallistua näihin kielikoulutuksiin. Tavallaan tämäntapaisten ongelmien ratkomista toivoisi enemmän kuin tällaista kategorista rahoituksen leikkaamista. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 192/2024 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 192/2024 vp sisältyvän 7. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 11/2024 vp

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 11/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Eerola, valiokunnan puheenjohtaja, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.29 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Oli mielenkiintoista seurata tuota edellistä keskustelua. Olen itse aikanaan 12 vuotta tehnyt ihan käytännössä tuota kotouttamistyötä, ja olisi ehkä muutama sana siihenkin keskusteluun ollut, [Piritta Rantasen välihuuto] mutta en suotta halunnut pitkittää kohta alkavaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokousta vaan sen sijaan odotin tätä kohtaa, kun pääsen esittelemään lakivaliokunnan mietinnön, joka, tämäkään, ei ollut yksimielinen.

Tässä esityksessä on kyse ehdonalaista vapauttamista koskevan sääntelyn ankaroittamisesta. Nykyisin voimassa olevassa sääntelyssä lähtökohtana on, että vanki päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan kaksi kolmasosaa. Vanki, joka rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana ei ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa, päästetään kuitenkin ehdonalaiseen vapauteen, kun tästä rangaistuksesta on suoritettu puolet. Alle 21-vuotiaana rikoksensa tehnyt vanki puolestaan päästetään lähtökohtaisesti ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan puolet tai yhden kolmasosan, jos hän ei ole rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa.

Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä lainsäädäntöä ankaroitetaan sillä viisiin, että ainoastaan ensimmäistä kertaa vankeusrangaistusta suorittava vanki voi vapautua suoritettuaan lyhyemmän määräosan rangaistuksestaan eikä tuomitun niin sanottu ensikertalaisuus siten enää palaudu tietyn rikoksettoman ajan jälkeen. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että rikoksettoman ajan merkitys ensimmäisen rangaistuksen suorittamisen jälkeen poistuu.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että lakiin henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa lisätään uusi pykälä, joka mahdollistaa sen, että ehdonalaisten vapauttamisen ajankohdan määrittämisessä välttämättömät tiedot ovat Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehillä nykyistä pidemmän ajan saatavilla tämän rangaistusajan mittaamiseksi.

Esitys perustuu tietenkin hallitusohjelmakirjaukseen, jonka mukaan ehdonalaista vapauttamista koskevia säännöksiä muutetaan sillä tavoin, että henkilö voi olla ensikertalainen vain yhden kerran. Ehdotettua ratkaisua perustellaan esityksessä muun muassa järjestelmän selkeyden, ymmärrettävyyden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, ja nyt kun sanon ”oikeudenmukaisuus”, niin tässä lähinnä ajatellaan ehkä rikoksen uhrien ja omaisten oikeudenmukaisuuden kokemusta, sillä rikosoikeudellisen järjestelmän lähtökohtana on rangaistusten asteittainen ankaroittaminen.

Ehdonalaisessa vapautumisessa on kyse vankilassa suoritettavan rangaistuksen tosiasiallisen pituuden määräytymisestä, ja rikosten uusimisen tulee esityksen mukaan vaikuttaa nykyistä johdonmukaisemmin myös vankilassa suoritettavaan aikaan.

Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössään lakivaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä eräin huomioin ja myös muutosehdotuksin. Va-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

liokunnan ehdottamat muutokset koskevat kakkoslakiehdotusta eli tätä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia, ja ne liittyvät vankia koskevien tietojen saamisessa hyödynnettävän hakemiston käyttötarkoituksen täsmällisempään määrittelyyn sekä sääntelyyn, jolla sitten mahdollistetaan se, että hakemistossa olevat tiedot ovat myös tuomioistuimen käytettävissä sen harkitessa vangitsemisen tai vangittuna pitämisen edellytyksiä.

Tämä mietintö, kuten totesin, sisältää vastalauseen, ja siitä kuulemme kenties seuraavaksi. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

18.34 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Jos perussuomalaiset saisivat yksin päättää, Suomessa sovellettaisiin varmaankin Hammurabin laista tai vanhasta testamentista tuttua rikosoikeuden periaatetta: silmä silmästä, hammas hampaasta. Onneksi modernit oikeusjärjestelmät ovat hieman kehittyneet ja ihmiset ovat päätyneet siihen lopputulokseen, etteivät yli 1 700 vuotta ennen ajanlaskun alkua voimassa olleet hyvin ankarat rikosoikeudelliset järjestelmät ole mitenkään parhaimpia tai toimivimpia. [Juho Eerola: En minä nyt ihan niin konservatiivinen ole!]

Tämä kyseinen esitys on osoitus siitä, että perussuomalaiset haluavat koventaa rangaistuksia ainoastaan osoittaakseen omille kannattajilleen, että he ovat hallituksessa tekemässä jotain muutakin kuin leikkaamassa pienituloisilta ja heikentämässä työntekijöiden oikeuksia. Tässä esityksessä ei ole esimerkiksi kyse rikollisuuden ennaltaehkäisystä, sen hallitus myöntää itsekkin esityksessään, sillä ennaltaehkäisy ei ole tässä tavoitteena. Tämä on ideologista ja populistista kriminaalipolitiikkaa. Tämä esitys perustuu täysin siihen perussuomalaisten harhaanjohtavaan väitteeseen, että nykyisessä järjestelmässämme tämä ensikertalaisuus olisi jotenkin olennainen termi. Eihän meidän ehdonalaista vapautumista koskevassa lainsäädännössämme nykyisinkään edes käytetä tällaista ”ensikertalainen”-käsitettä. Kyse on siitä, minkä ajan henkilön aikaisempi tuomio vaikuttaa vielä tulevaisuuteen. Kaikki ovat varmaankin samaa mieltä siitä, että toistuva rikollisuus saa ja sen pitääkin vaikuttaa ihmisen kohteluun rangaistusta ankaroitavasti, mutta se ei tarkoita, että yhden vankeustuomion pitäisi hamaan tappiin asti jättää ihmiseen ikuinen leima. Perussuomalaiset, teiltä en odota muuta. Mutta kokoomuslaisilta, jotka valitettavasti eivät tässä salissa tällä hetkellä ole paikalla, haluaisin kyllä kysyä, mikäli kokoomuslaisia täällä olisi, miksi he antavat tämän tapahtua.

Tämä esitys hylkää vuodesta 1944 asti lainsäädännössämme vakiintuneen järjestelmän. Jatkossa rikoksettomalla ajalla ei ole enää merkitystä siinä, miten ihmistä kohdellaan ehdonalaisen vapautumisen järjestelmässä. Vielä silloin, kun Antti Häkkänen oli oikeusministeri, kaikki lakivaliokunnassa edustetut puolueet olivat yksimielisesti sitä mieltä, että henkilöt, jotka edellisen vankilasta vapautumisen jälkeen eivät ole pitkään aikaan syyllistyneet ehdottomaan vankeusrangaistukseen johtavaan rikokseen, tulisi vapauttaa ehdonalaista heidän suoritettuaan lyhyemmän ajan rangaistuksestaan. Ja nyt tästä periaatteesta luovutaan. Mitä se käytännössä tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että edellinen vankeusrangaistus vaikuttaa ikuisesti siihen, kuinka nopeasti henkilö voi vapautua. Ei ole väliä, onko rikokseen syyllistynyt kerran, 20 vuotta aiemmin vai toistuvasti. Yksi vankeustuomio jättää ihmiseen ikuisen leiman.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Ei hallituksen olisi ollut pakko tehdä tästä järjestelmästä näin epäjohdonmukaista. Ei hallituksen olisi ollut pakko jättää valtaosaa asiantuntijalausunnoista huomioimatta. Te olisitte voineet kiristää, siis ankaroittaa, ehdonalaisten vapautumisen järjestelmää myös täysin loogisesti, esimerkiksi pidentämällä sitä aikaa, jonka osalta aikaisempi rikos vaikuttaa ihmisen kohteluun. Jos haluatte ankaroittaa rangaistuksia ideologisista syistä, siihen on käytännössä järkevämpiäkin keinoja kuin tämä esitys, mutta sen sijaan te päätätte romuttaa koko suomalaisen ehdonalaisten vapautumisen järjestelmän. Tämä on täysin epäoikeudenmukainen ja mekaaninen uudistus. Se johtaa erityisesti sellaisten ihmisten osalta, joilla kahden rikoksen välillä on pitkä aika, tilanteisiin, että heitä kohdellaan samalla tavalla kuin toistuvasti ja jatkuvasti rikokseen syyllistyneitä henkilöitä.

Te ette tee tätä myöskään minkään ongelman korjaamiseksi. En ole saanut vielä tähänkään mennessä vastausta kysymykseen, mikä on se kriminaalipoliittinen ongelma, jota hallitus tällä yrittää korjata. Tällä ei vähennetä rikollisuutta, eikä se ole edes esityksen tarkoitus. Tämä on perussuomalaisten vaalipoliittinen temppu, eikä tällä ole mitään tekemistä toimivan kriminaalipolitiikan kanssa.

Tulemme esittämään tämän esityksen hylkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

18.39 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta esitetään, että rikoksesta vankeuteen tuomittua voidaan käsitellä ensikertalaisena vain yhden kerran. Esityksessä on kyse ehdonalaista vapauttamista koskevan sääntelyn ankaroittamisesta.

Voimassa olevassa sääntelyssä lähtökohtana on, että määräaikaista vankeusrangaistusta suorittava vanki päästetään ehdonalaiseen vapauteen eli suorittamaan loppuosan rangaistuksesta vapaudessa, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan kaksi kolmasosaa. Vanki, joka rikoksista edeltäneiden viiden vuoden aikana ei ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa, päästetään kuitenkin ehdonalaiseen vapauteen, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet. Alle 21-vuotiaana rikoksensa tehnyt vanki puolestaan päästetään lähtökohtaisesti ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan puolet tai yhden kolmasosan, jos hän ei ole rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa.

Hallituksen esittämä muutos ensikertalaisuuteen liittyen on oikeansuuntainen, koska nykyinen laki antaa liikaa anteeksi rikoksenuusijoille. Kiitos tästä hallitukselle. Yleiseen oikeustajuun ei mene, että törkeästä rikoksesta vankeusrangaistukseen määrätty henkilö pääsee vankilasta ehdolliseen vapauteen, vaikka hänellä olisi pitkä rikoshistoria takanaan mutta edellisestä vankeustuomiosta olisi ehtinyt kulua 3—5 vuotta aikaa, ja vieläpä niin, että kun edellisestä vankeusrangaistuksesta on kulunut riittävän pitkä aika, niin henkilö katsotaan uudestaan ensikertalaiseksi rikoksen polulla ja hän pääsee jälleen ehdonalaiseen vapauteen määräajan istuttuaan. Tämä on sitä paljon puhuttua vankilamatematiikkaa.

Onneksi hallitus on nyt esittämässä, että rikoksentekijä voi olla ensikertalainen vain yhden ainoan kerran. Tämä muutos tulee toki lisäämään vankimäärää ainakin aluksi, mutta kun niin sanotut ammatti- ja taparikolliset ovat poissa vankilan muurien sisällä, niin vankilatuomioon johtavat rikoksetkin tulevat jossain vaiheessa vähenemään. Lisäksi muutok-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

sella voi olla myös ennalta estävää vaikutusta ainakin yksittäisiin rikoksiin syyllistyneille tekijöille.

Arvoisa puhemies! On totta, että vankiloiden seinät pullistelevat jo tälläkin hetkellä ja useissa vankiloissa on ylipaikoillakin vankeja. Vankilapaikkoja tarvitaan tulevaisuudessa lisää, tai ainakaan nyt käytössä olevia vankiloita ei tulisi lopettaa uusien valmistuvien vankiloiden myötä. Hallituksen esitys on vankimäärän kasvusta huolimatta hyvä, koska se lisää myös kansalaistemme turvallisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

18.42 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esittämä lakimuutos on erittäin kannatettava sekä normaalin arkijärjen että perussuomalaisten tavoitteiden näkökulmasta ja niiden mukainen. Tämä esitys noudattaa myös hallituksen yleistä linjaa vakavasta ja tiukasta suhtautumisesta rikollisuuteen, ja kyseessä on myös yleinen pohjoismainen käytäntö.

Arvoisa puhemies! Jatkossa siis ainoastaan aidosti ensimmäistä kertaa vankeusrangaistusta suorittava vanki voisi vapautua suorittettuaan rangaistuksestaan tavanomaista kahta kolmasosaa lyhyemmän määräosan eli puolet rangaistuksen kestoista. Ensikertalaisuus ei siten enää palautuisi tietyn rikoksettoman ajan jälkeen, kuten nykyään on asian laita. Tällä hetkellä ja tähän mennessä ensikertalaisuussäännöstä on sovellettu, jos edeltäneestä vankeusrangaistuksesta on kulunut yli viisi vuotta. Nuoria rikosentekijöitä koskevat säännökset ehdonalaiseen vapauteen pääsemisestä ovat tältä osin lievempiä.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä mietinnössä todetaan, rikosoikeusjärjestelmän yhtenä perusajatuksena on yleisesti se, että toistuvasti rikoksiin syyllistyvän henkilön saamat rangaistukset ankaroituvat asteittain, ja se on oikea periaate. Perussuomalaisten linja on jo vuosien ajan ollut se, että rikoksista, erityisesti seksuaali- ja väkivaltarikoksista, annettavia tuomioita on kiristettävä, ja samoin se, että ehdonalaiseen vapauttamisen ehtoja on tiukennettava nykyisestä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotus tähtää juuri näihin tavoitteisiin, ja se on siltä osin ja kaikilta osin erittäin kannatettava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

18.44 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä esitetään merkittävää muutosta Suomen rikosoikeudelliseen järjestelmään. Sen mukaan aikaisemmat vankeusrangaistukset eivät enää saisi vaikuttaa ehdonalaiseen vapauttamisen arviointiin. Olen ymmärtänyt, että asiantuntijakuulemisenkin perusteella on jäänyt epäselväksi, mihin ongelmaan hallituksen esittämällä muutoksella halutaan ratkaisua.

Suomessa on pitkään ollut käytössä järjestelmä, jossa rikosten toistuvuudella on ollut vaikutusta vankeusrangaistuksen mittaan ja ehdonalaiseen vapautumiseen. Tämä periaate on ollut vakiintunut, mutta tällä esityksellä tehdään perustavanlaatuisia muutoksia ilman riittävää vaihtoehtojen arviointia.

Lakivaliokunta on jo aiemmin huomauttanut, että rikoksettomien aikojen huomioiminen on tärkeä osa oikeudenmukaista järjestelmää ja kannustaisi rikoksettomuuteen, mutta nyt tämä asia siis sivuutetaan. Hallituksen esityksen lähestymistapa, jossa kaikki aikaisem-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

mat vankeusrangaistukset vaikuttavat ehdonalaiseen vapautumiseen, johtaa helposti koh-tuuttomiin tilanteisiin.

Asiantuntijalausunnat ovat myös olleet kriittisiä tälle esitykselle. Useat asiantuntijat ovat tuoneet esille, että esityksessä käytetyt termit ovat epätarkkoja ja ettei esitystä ole riit-tävästi pohdittu erityisesti sen mahdollisten kustannusvaikutusten ja kansainvälisten käy-täntöjen valossa. Lisäksi on huolestuttavaa, ettei esityksen taakse ole riittävästi tutkimus-tietoa.

Hallituksen olisi harkittava, ovatko ehdotetut muutokset todella tarpeellisia ja mitä kus-tannuksia niistä syntyy. Jos rikosoikeudellista linjaa halutaan kiristää, tulee se tehdä oikeu-denmukaisesti ja kohdennetusti.

Yhdyn siis tähän meidän lakivaliokuntaryhmämme kantaan, että ehdotukset tulisi hylä-tä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

18.46 Piritta Rantanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin olen ajatellut aina niin, että nuorissa on kuitenkin se tulevaisuus, ja nimenomaan niin, että virheidenkin jälkeen sen tu-levaisuuden täytyy olla turvattu. Omassa puheenvuorossani otan kantaa nyt vain nimen-omaan siihen nuorten oikeudenmukaiseen kohteluun tämän lain myötä.

Niin kuin tässä on kuultu, esityksellä on vaikutuksia näiden alle 21-vuotiaiden nuorten asemaan. Vankilaympäristö on nuorille erityisen haitallinen, ja sen voidaan jopa epäillä li-säävän rikosten uusimisriskiä. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että monet nuoret vangit tu-tustuvat vankilassaoloaikanaan tietenkin muihin rikollisiin ja rikollisesti oirehtiviin nuo-riin. Eikö meidän pitäisi tehdä toimia juuri sen eteen, etteivät nuoret ajaudu tälle rikollisel-le polulle toistuvasti? Niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin olemme aiemmin omak-suneet sellaisen periaatteen, että nuorten osalta vankeusrangaistus ei useimmiten ole paras tai tarkoituksenmukainen keino puuttua rikollisuuteen vaan ehdottoman vankeusrangais-tuksen käyttämisen tulee olla viimesijainen vaihtoehto.

Tähän periaatteeseen liittyy myös aiemman hallituksen, Sipilän hallituksen, esitys, jos-sa ratkaisu tehtiin nimenomaan niin, että järjestelmän ankaroittamisesta huolimatta alle 21-vuotiaisiin rikoksentekijöihin päätettiin soveltaa lievempää sääntelyä. Tällöinkin asiantun-tijavaliokunta totesi yksimielisessä mietinnössään esimerkiksi, että mikäli nuorena rikok-sen tehnyt henkilö kuitenkin tuomitaan ehdottomaan vankeusrangaistukseen, niin vanki-lassaoloaika on syrjäytymisen ja sen laitostuon ehkäisemiseksi pyrittävä rajoittamaan niin lyhyeksi kuin se rangaistusjärjestelmän yleisen hyväksyttävyyden kannalta suinkin on mahdollista. Ja samassa yhteydessä silloin asiantuntijavaliokunta kiinnitti huomiota sii-hen, että perustuslakivaliokunta oli jo aiemmin pitänyt ongelmallisena hallituksen esitys-tä, jolla olisi ankaroitettu nuorten rikoksentekijöiden pääsyä tähän ehdonalaiseen vapau-teen.

Tässä aiemmissa puheenvuoroissa otettiin kantaa myös vankiloiden tilanteeseen ja sii-hen, kuinka ruuhkautuneita ne ovat. Tässä pohdittiin sitä, että jos pitkän linjan rikolliset ovat pidempään siellä kiven sisällä, niin tämä tulee pitkällä aikavälillä vähentämään van-kien määrää. Olisi kyllä mielenkiintoista tietää, mihinkähän asiantuntijaan tai mihinkä tut-kimukseen tällainen ajatus perustuu. Jos todella näin on, niin silloinhan on hienoa, että näin tehdään. Mutta ehkä tässä on yksi hieno keino myös siirtää sitä keskustelua mieleisempiin aiheisiin, että emme muistaisi niitä leikkauksia ja työelämäheikennyksiä, joita tämä halli-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

tus on tehnyt ja [Puhemies koputtaa] joilla valitettavasti voi olla myös nimenomaan rikoksiakin edistävää vaikutusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

18.49 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! En ole vieläkään hallituspuolueilta saanut vastausta kysymyksiini. Ensinnäkin, mikä on se ongelma, jota tällä esityksellä yritetään ratkoa? Toiseksi, miksi ette ankaroitaneet tätä järjestelmää esimerkiksi pidentämällä sitä aikaa, jonka osalta aiempi vankilatuomio vaikuttaa ehdonalaiseen vapautumiseen tulevaisuudessa? Useinhan rikoksen uusiminen tapahtuu varsin pian vankilasta vapautumisen jälkeen. On hyvin harvinaista, että esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua henkilö syyllistyi uuteen rikokseen. Jos perussuomalaiset kerran haluavat torjua väkivaltarikoksia, kuten täällä todettiin, miksi ette sitten torju niitä? Ei ole kuitenkaan mitään todisteita, ei asiantuntijoiden tukea, että tällä esityksellä tähän tavoitteeseen päästäisiin. [Juho Eerolan välihuuto]

Ja sitten palaan vielä kokoomukseen, koska ehkä kuulemme kohta kokoomuksen kannan tähän asiaan. Vielä silloin kun Antti Häkkänen oli oikeusministeri — siitä ei ole kovin kauan aikaa — kaikki lakivaliokunnassa edustetut puolueet olivat täysin yksimielisesti sitä mieltä, että henkilöt, jotka edellisen vankilasta vapautumisen jälkeen eivät pitkään aikaan ole syyllistyneet ehdottomaan vankeusrangaistukseen johtavaan rikokseen, tulee vapauttaa ehdonalaisesti heidän suoritettuaan lyhyemmän ajan rangaistuksestaan. Kokoomus, mikä käänsi kelkkanne täysin tästä Antti Häkkäsen oikeusministeriajan kannasta? [Juho Eerola: Siellä on uusia kokoomuslaisia!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskiewicz.

18.51 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen ydinsisältöhän on se, että rikollinen voi olla ensikertalainen vankilassa vain kerran. Kun ensikertalainen istuu tuomiotaan, niin hänethän vapautetaan ehdonalaiseen vapauteen jo sen jälkeen, kun hän on istunut puolet. Kun uusija on vankilassa, niin hän joutuu istumaan kaksi kolmasosaa tuomiostaan ennen kuin hänet vapautetaan ehdonalaiseen vankeuteen. Tämän uudistuksen idea on se, että rosvo, joka joutuu vankilaan, voi olla ensikertalainen vain kerran.

Kun tämä esitys tuli tänne eduskuntaan, kuvittelin, että täältä eduskunnasta löytyisi yksituomainen tuki tälle esitykselle. Onhan se aivan järkeenkäypää, että kun vankilassa istunut rikollinen tekee uuden rikoksen, josta hän saa ehdottoman vankeustuomion, niin hän ei enää silloin ole ensikertalainen, vaan hän on rikoksenuusija. Tämän vuoksi sinisilmäisesti kuvittelin — ja olen pitänyt ja pidän edelleenkin demareita aika lailla tolkun ihmisinä näissä monissa asioissa — että eduskunta yksimielisesti toteaa, että ensikertalainen voi olla vain kerran, [Elisa Gebhard: Vastoin asiantuntijoiden kantoja?] ja tekee sen mukaisen lain hallituksen esityksen pohjalta.

Olen aika hämmästynyt siitä, että sosiaalidemokraatit [Elisa Gebhard: Ja rikosoikeuden asiantuntijat!] esittävät koko esityksen hylkäämistä. — Edustaja Gebhardin välihuudon johdosta pitää sanoa, että siitä en ole yllättynyt, että rikosoikeuden asiantuntijat esittävät tätä hylättäväksi, koska hehän ovat aina olleet tällaisen liberaalimman, rosvoa paremmin ymmärtävän kriminaalipolitiikan kannattajia. — Myöskään siitä en ole yllättynyt, että Suomen kaksi vasemmistolaisinta puoluetta, eli vasemmistoliitto ja vihreät, ovat tätä lakia

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

hylkäämässä, mutta että sosiaalidemokraatit, toisin kuin heidän äänestäjänsä, luullakseni, ajavat täällä nyt tämän lakiesityksen hylkäämistä, vaikka tämä on järkeenkäypä laki, että ensikertalainen vanki ja rikollinen, joka saa ehdottoman tuomion, voit olla vain kerran. Se on hyvin järkeenkäypää.

Kun edustaja Gebhard kysyi, mikä tässä on se ongelma, jota tällä lailla korjataan, niin ongelma on juuri se, että rikoksenuusija, joka on tehnyt törkeän rikoksen, josta tulee ehdoton vankeusrangaistus, voikin olla sitten ensikertalainen, mikä lyhentää hänen tuomiotaan, vaikka hän siis tosiasiassa on rikoksenuusija. Tämä lakiesitys korjaa tämän epäkohdan, ja hyvä niin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.54 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin tätä keskustelua tuolla työhuoneessa, ja tässä keskustelussa on mielestäni tuotu hyvin esiin tätä problematiikkaa, mitä tämä laki pitää sisällään. Eli vaikka näin äkkiseltään vaikuttaa hyvin yksinkertaiselta tämä asia, niin kyllä se sisältää hyvin monia eri ulottuvuuksia. Eikä tässä varmastikaan ole siitä kyse, että olisimme enemmän rosvoja ymmärtäviä kuin joku toinen puolue, ei varmaan ole siitä kyse, vaan aika pitkälti siitä, että tosiaan asiantuntijalausunnoissa iso osa oli hyvin kriittisiä tätä asiaa kohtaan, tai ei välttämättä asiaa kohtaan, vaan tätä ratkaisua. Ja siihen, mikä on se ongelma, se juurisyy, mitä me pyritään ratkaisemaan, löytyy ihan toisenlaisia lääkkeitä kuin tämä lakiesitys. Tällä lailla tosiaan niihin juurisyihin ei päästä juurikaan puuttumaan.

Ja sitten, jos miettii vielä tätä näkökantaa, että vankilat ovat nyt jo yliasutettuja, niin se ei nyt tietenkään saa olla se syy, että sen vuoksi tehdään kiristävää lainsäädäntöä, mutta tuleehan se vaikeuttamaan sitten tätä meidän vankeinhoidon ketjua kokonaisuudessaan. Eli tähän vielä, kun otetaan se näkökanta, että kuntouttavaa toimintaa ollaan leikkaamassa, niin meillä palautuu yhä vaikeammassa tai heikommassa tilanteessa olevia vankeja yhteiskuntaan, ja itse asiassa tämä ongelma skaalautuu tässä tämän lain myötä, eli tämä vankiloiden yliasutus. Eli se on kyllä sellainen seikka, mikä myös pitää ottaa huomioon.

Jos verrataan vaikka henkilöä, joka 18-vuotiaana tekee rikoksen ja sitten seuraavan rikoksen 30 vuoden päästä viisikymppisenä, niin häntä verrataan ja suhteutetaan aivan samalla tavalla kuin olisi joku jatkuva rikoksen uusija, ja kyllä tämä ei ainakaan kannusta siihen rikoksettomaan elämään, että jos tietää, että jos elän sillä tavalla, että en rikoksiin päädy, niin siinä ei kuitenkaan tämä ensikertalaisuus tule enää vaikuttamaan. Tämä kannustavuus tässä myös kyllä mielestäni kärsii. Tällainen näkökanta tähän vielä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

18.57 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen toki sitä mieltä, että tarvitsemme ehdottomasti kovia keinoja mutta myös pehmeitä keinoja. Tosiaan, ehkä tässä edustaja Gebhardia tavallaan ihmetyttää tämä kokoomuksen kannanmuutos tähän asiaan.

Erityisesti asiantuntijalausunnoissa on noussut esiin merkittäviä ongelmia esityksen taustalla olevista periaatteista ja sen mekaanisesta lähestymistavasta. On syytä pohtia, onko tämä muutos todella tarpeellinen ja oikeudenmukainen ja voiko hallitus esittää parempia vaihtoehtoja tälle esitykselle.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Suomessa ehdonalaiseen vapautumiseen on perinteisesti suhtauduttu tapauskohtaisesti. Rikoksettomien aikojen huomioiminen on ollut keskeinen osa arviointikriteerejä. Tämä on tärkeää, sillä vankeusrangaistuksen jälkeen pitkäaikaisesti rikoksettomana pysynyt henkilö ansaitsee mahdollisuuden palata yhteiskuntaan ilman kohtuuttomia rangaistuksia. Tämä esitys sivuuttaa tämän periaatteen. Tämä ei ainoastaan heikentäisi yksilön oikeusturvaa, vaan se myös rikkoo Suomen oikeusjärjestelmän pitkän perinteen, jossa rikoksenteikijän aikaisempi käytös on ollut merkittävä tekijä vapautumista arvioitaessa.

On myös tärkeää huomata, kuten myös aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, että tällä esityksellä ei ole tuekseen riittävästi tutkimustietoa tai kansainvälisiä vertailuja.

Kritiikkiä on tullut myös esityksessä käytetyn terminologian epäselvyydestä. Esimerkiksi termi ”ensikertalaisuus” on oikeudellisessa kontekstissa ongelmallinen ja voi johtaa virheellisiin tulkintoihin. Näissä lausunnoissa on ymmärtääkseni korostettu nuorten rikoksenteikijöiden kohdalla sitä, että vankeus ei aina ole paras ratkaisu. Vankilaympäristö voi olla nuorille erityisen haitallinen ja jopa lisätä rikosten uusimisen riskiä. Siksi on tärkeää, että nuorten kohdalla pyritään etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja, jotka tukevat heidän sopeutumistaan yhteiskuntaan.

Esityksessä ei myöskään ole riittävästi arvioitu sen mahdollisia taloudellisia vaikutuksia, eli olisi mukava kuulla myös lisää, jos hallituspuolueiden edustajat näistä osaavat meille kertoa. Lausuntojen mukaan muutokset saattavat lisätä vankimäärää, mikä puolestaan kasvattaisi vankien hoitokustannuksia. Ja jos nyt oikein muistan, niin oikeusasiamiehen kertomuksessa puututtiin myöskin juuri tähän vankienhoidon resursseihin. Siellä meillä on henkilökuntaa, joka tekee hyvää työtä, mutta myöskin heidän työhyvinvointiinsa tulisi kiinnittää huomiota. Varmasti sinne Rikosseuraamuslaitokseen tarvitaan enemmän resursseja. On tärkeää, että lainsäädäntöä valmisteltaessa otetaan huomioon asiantuntijalausunnot ja etsitään tasapainoisempia ratkaisuja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

19.00 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Kaikki ovat varmaankin sitä mieltä, että aiempi vankilatuomio saa vaikuttaa henkilön kohteluun tulevaisuudessa ja sen täytyykin vaikuttaa. Mutta se on itse asiassa aika eri asia kuin se, mistä juuri tässä esityksessä on kyse. Kyse on siitä, että aikaisemmin rikoksettoman ajan pituus on vaikuttanut siihen, miten henkilöä kohdellaan ehdonalaisten vapautumisen järjestelmässä. Nyt tästä periaatteesta luovutaan, mikä käytännössä tarkoittaa, että edellinen vankeusrangaistus vaikuttaa ikuisesti siihen, kuinka nopeasti henkilö voi vapautua ehdonalaiseen. Ei ole väliä, onko rikokseen syyllistynyt kerran 20 tai 30 vuotta aikaisemmin vai jatkuvasti, toistuvasti. Näitä henkilöitä kohdellaan täysin samalla tavalla. Yksi vankeustuomio jättää näin ollen ihmiseen ikuisen leiman, ja häntä kohdellaan samalla tavalla kuin toistuvasti rikoksiin syyllistyviä.

Hallitus ei ole millään tavalla osoittanut tutkimustietoa sen tueksi, että tämä olisi laajasti ihmisten mielestä oikeudenmukainen uudistus, vaikka sellainen väite täällä on esitetty kylä monta kertaa. Mitään tutkimustietoa tämän tueksi ei esitetä. Tämä esitys ei myöskään torju tai ennaltaehkäise rikollisuutta, eikä sitä hallituksen esityksessä edes väitetä.

Tämä esitys perustuu populistiseen heittoon siitä, että ensikertalainen täytyy voida olla vain kerran. Termiä ”ensikertalaisuus” ei kuitenkaan edes nykyisin käytetä tässä laissa.

Ja edelleen: Vuonna 2018 kokoomus oli täysin päinvastaista mieltä Antti Häkkäsen ollessa oikeusministeri. Nyt perussuomalaiset taitaa kuitenkin määrätä tahdin tämän osalta.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

19.02 **Lotta Hamari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Unohdin äskeisessä puheenvuorossani vielä sanoa, että hallituksen tulisi siis harkita tarkemmin, voisiko rikosoikeudellisia muutoksia tehdä kohdennetummin esimerkiksi väkivalta- ja seksuaalirikoksiin syyllistyneitä henkilöitä koskien. Ja kuten aikaisemmin mainitsin, tosiaan näissä asiantuntijalausunnoissa on mainittu nuorten rikoksentekijöiden kohtelusta, ja myöskin siitä olisin huolissani, koska tosiaan vankilaympäristössä saattaa sitten tapahtua myöskin jengiytymistä ja se jopa saattaa lisätä rikosten uusimisen riskiä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 64/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 36 ja 38 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 158/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 158/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista keskitettyä yhteyspistettä koskevaa sääntelyä täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 155/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 155/2024 vp sisältyvien 1.—15. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n ja perusopetuslain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 163/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 12/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 163/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 128/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 24/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä ja jatketaan 4.12. keskeytetyn asian käsittelyä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Berg.

Keskustelu

19.05 **Kim Berg sd:** Ärade talman! Regeringens proposition om att avskaffa utbetalning av folkpension till utlandet är ett allvarligt slag mot pensionärerna med de lägsta inkomsterna. Nedsärningen drabbar cirka 24 000 pensionstagare, varav många är helt beroende av folkpensionen för sin försörjning och hälsovård. Särskilt för äldre personer, till exempel de över 80 år, skapar förslaget orimliga situationer, där deras inkomster minskar med hundratal euro i månaden eller där de tvingas flytta tillbaka till Finland med kort varsel utan realistiska möjligheter att ordna boende och tjänster.

Ärade talman! Effekterna av även detta förslag av regeringen har bedömts bristfälligt. Vid sidan av de förväntade besparingarna har man försummat att räkna in de kostnader som uppstår om människor flyttar till Finland och därmed behöver bostadsbaserade sociala förmåner. Grundlagsutskottet har också konstaterat att förslaget kan strida mot EU-rätten, och regeringen har inte kunnat presentera tillräckliga juridiska grunder för förändringen. Detta är oroväckande och något som riksdagen bör uppmärksamma. Även FPA har uttryckt oro över förslagets rättsliga genomförbarhet och praktiska problem.

Ärade talman! Förslaget behandlar dessutom pensionärer ojämlikt. Utbetalning av folkpension fortsätter till länder med socialförsäkringsavtal, men inte till EU- och EES-länder som till exempel Sverige och Estland. Med andra ord kommer en pensionär som bor i Florida fortsatt att få sin folkpension, medan pensionärer i andra nordiska länder inte får det. Är detta verkligen i linje med målet att göra Norden till världens mest integrerade region? Snarare går vi åt motsatt håll.

Förslaget har väckt osäkerhet och rädsla bland pensionärer bosatta utomlands om deras försörjning och framtid. Många är mycket beroende av folkpensionen, och en indragning kan leda till exempelvis bostadsproblem, begränsad tillgång till hälso- och sjukvård och en avsevärt försämrad levnadsstandard. Möjligheterna för pensionärerna att få motsvarande sociala förmåner i sina nuvarande boplatser har inte heller utretts tillräckligt i förslaget. Åtminstone för Sverige och Spanien, där majoriteten av de utlandsboende folkpensionstagarna bor, borde effekterna ha bedömts. Enligt regeringens proposition kan personer som inte längre skulle få folkpension ha rätt till någon förmån i sitt boplatseland som ersätter den indragna pensionen. I Norge till exempel finns dock ingen motsvarande garantipension som skulle kompensera förlusten av folkpension.

Ärade talman! Detta förslag är bristfälligt förberett och omänskligt. Det skapar onödig rädsla och osäkerhet för tusentals pensionärer. SDP kan inte acceptera att låginkomstpen-

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

sionärers försörjning försämrats och vädjar till regeringen att dra tillbaka förslaget. Finland är ett land som tar hand om alla, även låginkomstpensionärer bosatta utomlands. — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Käännös, kiitos.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 128/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja sosiaalihuoltolain 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 187/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 21/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 187/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 133/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 23/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 133/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 142/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 142/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 196/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 196/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 14/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain ja kuntarakennelain 56 a §:n ja 59 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 27/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 26/2024 vp

Pöytäkirja PTK 129/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 166/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 15/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 9.12.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen